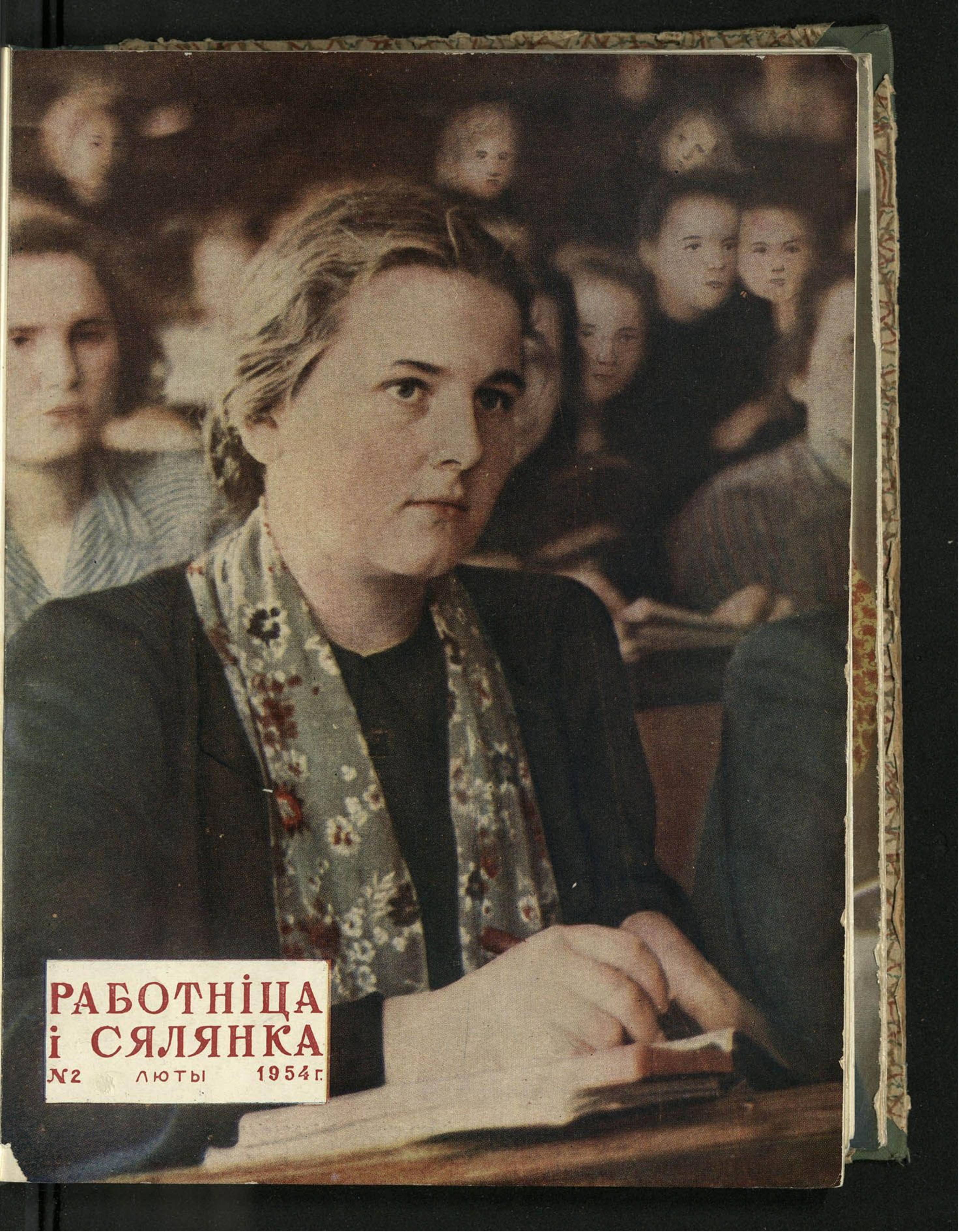

**РАБОТНИЦА
і СЯЛЯНКА**

№2 ЛЮТЫ 1954г.

На лыжах

Артур ВОЛЬСКИ

Нібы ў срэбры долы, горы.
Гай задумаўся, прыціх.
У заснежаным прасторы
Добра крочыць удваіх.

Мы на ўзгорак узняліся,
Каб убачыць край зары.
Недзе ззаду засталіся
І сяброўкі і сябры.

Мне чытаць ахвота вершы.
Мы спыніліся якраз.
Ты здаешся прыгажэйшай
У чароўны гэты час.

Паружовіў ведер шчокі,
Плечы інеем прыбраў...
Я-б цябе у шлях далёкі
Спадарожніцай абраў.

Хай-жа ўдаль вядзе
бясконца
Нас адзіная лыжня.
Хай ніводнага без сонца
У жыцці не будзе дня.

«ЛЫЖНИКИ» — карціна ўкраінскага мастака Р. В. Гершаніка.

РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА

ВЫДАННЕ ЦК КП БЕЛАРУСІ

ГОД ВЫДАННЯ
ТРЫЦАТЫ

2

ЛЮТЫ 1954

Выбарам у Вярхоўны Совет СССР— дастойную сустрэчу

5031
4-53
8035

ПА ўсёй нашай неабсяжнай Радзіме разгарнулася падрыхтоўка да знамянальнага дня — выбараў у Вярхоўны Совет СССР, якія назначаны на 14 сакавіка 1954 года. Сустрэць гэтае радаснае, светлае свята новымі працоўнымі падзвігамі — такое імкненне ўсяго савецкага народа.

У нас ужо стала звычаем: у дні падрыхтоўкі да свят аглядацца на пройдзены шлях. Так, нам, савецкім людзям, ёсць на што азірнуцца, ёсць чаму падвесці вынікі і за гэты перыяд — ад папярэдніх да цяперашніх выбараў. Гэтыя чатыры гады былі гадамі небывалага росквіту творчых сіл народа, які пад кіраўніцтвам вялікай Комуністычнай партыі ўпэўнена ідзе па шляху да камунізма. Далёка ўперад пайшла наша краіна ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі, навукі, тэхнікі, культуры.

Велізарныя за гэтыя гады дасягненні народнай гаспадаркі Беларускай ССР. І ў гэтым з асаблівай сілай сказваецца трыумф ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі. Новыя фабрыкі і заводы, такія як шарыкападшыпнікавы ў Мінску, цукровы ў Свідэлі і многія іншыя, узніклі на былых пустырах. Значна расшырыліся і пачалі даваць больш прадукцыі прадпрыемствы, якія раней увайшлі ў строй. А колькі пабудавана новых школ, цудоўных жылых дамоў для працоўных рэспублікі!

У будаўнічых рыштунках яшчэ і сёння нашы гарады і сёлы. У Мінску будуюцца камвольны камбінат, які будзе выпускаць у суткі тысячы метраў бастону, шавёту і іншых дабrotных тканін, будуюцца новыя МТС і электрастанцыі ў калгасах, будуюцца выдатныя жыллыя дамы і культурныя ўстановы.

Кожны савецкі чалавек ведае — усё, што робіцца ў нашай краіне, робіцца на карысць простых людзей. Хіба можна ў гэтыя знамянальныя дні не ўспомніць аб сістэматычным зніжэнні цэн на прадметы шырокага ўжытку, якое штогод праводзілася ў нашай краіне. Толькі ад леташняга зніжэння цэн выгада для насельніцтва складала звыш 50 мільярдаў рублёў.

Велізарнымі клопатамі аб савецкім народзе прасякнуты гістарычныя рашэнні V сесіі Вярхоўнага Совета СССР і вераснёўскага Пленума ЦК КПСС. У гэтых рашэннях партыя і ўрад ставяць задачу — побач з хуткімі тэмпамі развіцця цяжкай індустрыі арганізаваць круты ўздым лёгкай, харчовай прамысловасці і сельскай гаспадаркі, каб у бліжэйшыя 2—3 гады поўнасю задаволіць растучы попыт насельніцтва на тавары народнага спажывання. Увесь савецкі народ з велізарным уздымам працуе над ператварэннем у жыццё гэтых гістарычных рашэнняў партыі і ўрада.

У дні падрыхтоўкі да выбараў савецкія людзі яшчэ і яшчэ раз дэманструюць перад усім светам найвялікшае аднанне партыі, урада і народа, магутнае маральна-палітычнае адзінства. У цяперашніх выбарах, як і раней, Комуністычная партыя выступае ў непарушным блоку, у саюзе з беспартыйнымі рабочымі, сялянамі, інтэлігенцыяй.

Яркай, хваляючай дэманстрацыяй маральна-палітычнага адзінства беларускага народа з'явіліся шматлікія сходны ў гарадах і сёлах рэспублікі, прысвечаныя вылучэнню кан-

дыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Совета СССР. Першымі кандыдатамі ў дэпутаты Вярхоўнага Совета СССР працоўныя нашай рэспублікі, як і ўсёй краіны, адзінадушна назвалі кіраўнікоў партыі і ўрада таварышаў Г. М. Маленкова, В. М. Молатава, Н. С. Хрушчова, К. Е. Варашылава, Н. А. Булганіна, Л. М. Кагановіча, А. І. Мікаяна, М. З. Сабурава, М. Г. Первухіна.

Сярод вылучаных кандыдатаў лепшыя, перадавыя людзі прамысловасці і сельскай гаспадаркі, дзеячы навукі і культуры. У іх ліку мы бачым і слаўных дочак беларускага народа, каму праца на карысць Радзімы прынесла гонар і славу.

Калгаснікі сельгасарцелі «Перамога» Дзяржынскага раёна вылучылі кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Совета СССР загадчыцу свінагадоўчай фермы Веру Іосіфаўну Харытон. Рабочыя, інжынерна-тэхнічныя работнікі і служачыя магілёўскай шоўкавай фабрыкі імя Куйбышэва назвалі кандыдатам у дэпутаты Совета Нацыянальнасцей работніцу аддзела тэхнічнага кантролю фабрыкі Серафіму Грыгор'еўну Кавалёву, кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Совета СССР вылучана народная артыстка СССР і БССР Ларыса Пампееўна Александроўская і многія іншыя. Хіба гэта не з'яўляецца найярчэйшым доказам таго, на якую небывалую вышыню ўзняла працоўных жанчын савецкая ўлада і Комуністычная партыя?

Дзесяткі тысяч жанчын працуюць агітатарамі на выбарчых участках. Няхай-жа яшчэ больш натхнёна гучаць іх расказы аб нашым жыцці, аб дружбе народаў СССР, аб нашых планах на будучае, аб непарушным, усё мацнеючым саюзе рабочага класа і калгаснага сялянства, аб вялікай нашай Радзіме — аплоце міру ва ўсім свеце, аб Комуністычнай партыі — натхняльніку і арганізатару найвялікшых перамог у нашай краіне.

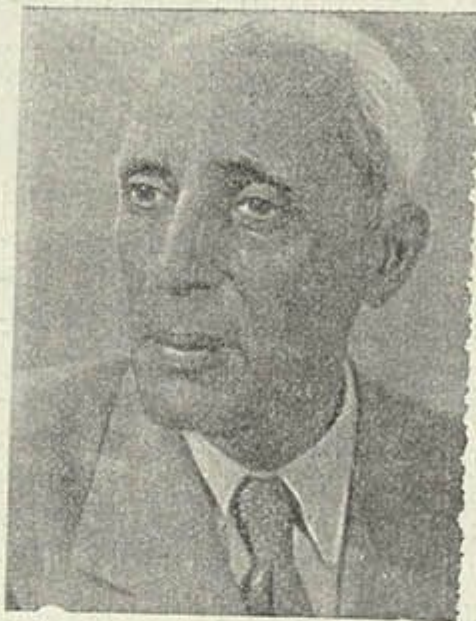
Усё ярчэй разгараюцца агні сацыялістычнага спаборніцтва ў часе выбараў на прадпрыемствах, новабудоўлях, у МТС і калгасах нашай рэспублікі. Датэрмінова выканаць план першага квартала і даць у гэтым годзе на мільёны рублёў прадукцыі звыш плана абавязаліся стваральнікі сельгаспадарчых машын Гомеля. Да 14 сакавіка выпусціць дадаткова на 800 тысяч рублёў прадукцыі даў слова калектыву віцебскай панчошна-трыкатажнай фабрыкі «КІМ». У гэтыя дні сотні работніц фабрыкі на многа перавыконваюць вытворчыя планы. У іх ліку: кецельшчыца Гарохава, швей Галуза, вязальшчыца Артамонова. Змена майстра Філіпавай з Мінскага тонкасуконнага камбіната рашыла выпрацаваць звыш плана 8000 метраў суровых тканін. Канкрэтныя абавязацельствы па павышэнню прадукцыйнасці працы, палепшанню якасці прадукцыі ўзялі на сябе і многія калектывы іншых прадпрыемстваў. За высокакасны і своєчасовы рамонт трактараў і іншых машын і ўзорную падрыхтоўку да веснавой сяўбы спаборнічаюць спецыялісты МТС, калгаснікі і калгасніцы рэспублікі.

Дастойна сустрэць выбары ў Вярхоўны Совет СССР — гэта імкненне, якое ідзе ад усяго сэрца, гэта выражэнне ўсенароднай глыбокай удзячнасці вялікай Комуністычнай партыі і Савецкаму ўраду за нястомныя клопаты аб савецкіх людзях.

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

П'ЕР КОТ — депутат Національного сходу (Франція).

САХІБ СІНГ САКХЕЙ — член Совета штатау парламента Індії.

АНДРЕА ГАДЖЕРО — свяшчэннік (Італія).

ІЗАБЕЛА БЛЮМ — депутат парламента (Бельгія).

Барацьбіты ЗА ШЧАСЦЕ ЧАЛАВЕЦТВА

ПАВЕДАМЛЕННЕ аб прысуджэнні міжнароднай Сталінскай прэміі «За ўмацаванне міру паміж народамі» яшчэ дзесяці дастойным з дастойных з велізарным задавальненнем сустрэлі ўсе прыхільнікі міру. Мужчыны і жанчыны — усе, каму дорага справа міру, хто не хоча вайны, урачыста вітаюць выдатных барацьбітоў за мір, за шчасце чалавецтва.

Сярод лаўрэатаў мы бачым імёны віднейшых палітычных і грамадскіх дзеячоў, слаўных вучоных і пісьменнікаў: депутата Нацыянальнага сходу Францыі П'ера Кота, члена Совета штатау парламента Індый Сахіб Сінг Сакхей, італьянскага свяшчэнніка Андрэа Гаджэро, депутата бельгійскага парламента Ізабелу Блюм, амерыканскага пісьменніка Говарда Фаста, англійскага вучонага Джон Бернала, польскага пісьменніка Леона Кручкоўскага, чылійскага паэта Пабло Неруда, шведскага ўрача Андрэа Андрэен, савецкага грамадскага дзеяча Ніну Папову.

Святая справа барацьбы за мір аб'єднала людзей розных палітычных ідэалогій і рэлігійных веравызнанняў.

Чэрвень 1953 года. Паяўленне на трыбуне невысокай шчуплай жанчыны зала сустрэла гromам воплескаў. Дэлегаткі Сусветнага жаночага кангрэса ў Капенгагене віталі дакладчыцу Андрэа Андрэен. Яна дакладвала кангрэсу аб «барацьбе за заваяванне і абарону правоў жанчын як маці, працоўных і грамадзянак».

Жаночы рух — частка руху народаў за мір, за палепшанне жыцця працоўных, за шчаслівую будучыню дзяцей. У вырашэнне ўсіх гэтых праблем жанчыны маглі-б унесці яшчэ большы ўклад, калі-б яны карысталіся роўнапраўем. Дакладчыца на яркіх і пераканаўчых прыкладах, пры глыбокім аналізе і смелых вывадах паказала, што і тыя нямногія правы, якія былі прадстаўлены жанчынам у выніку ўпартай барацьбы пакаленняў працоўных, папіраюцца кіруючымі коламі капіталістычных краін. Жанчынам затrudняецца доступ да прафесіянальнай і агульнай адукацыі. «Усім ясна, — гаварыла Андрэа Андрэен, — што гэтае пытанне закранае жанчын з дзіцячага ўзросту і мае велізарнае значэнне для ўдзелу жанчын у грамадска-палітычным і эканамічным жыцці».

Шмат год упартай і цяжкой працы аддала Андрэа Андрэен на абарону кроўных інтарэсаў жанчын, на барацьбу супроць тых, хто пасягае на шчасце працоўных, на будучыню мільёнаў дзяцей. На працягу некалькіх дзесяткаў

год яна адыгрывае важную ролю ў прагрэсіўным жаночым руху Швецыі. З 1930 года з'яўляецца нязменным старшынёй Левага саюза жанчын Швецыі, які прымкнуў у 1945 годзе да Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын.

За актыўную прагрэсіўную дзейнасць Андрэа Андрэен выключаецца з сацыял-дэмакратычнай партыі Швецыі. Як верная дачка свайго народа, яна бясстрашна выступае за вялікія прынцыпы гуманізма, супроць прыгнечання і бесчалавечнасці.

1952 год. Шматпакутная Карэя заліта крывёй. Агрэсары вядуць бактэрыялагічную вайну. Як урач, вучоны і грамадскі дзеяч, Андрэа Андрэен уваходзіць у міжнародную навуковую камісію па расследаванню фактаў бактэрыялагічнай вайны ў Карэі і Кітаі. Яна забывае аб сваім ужо даволі пажылым узросце, не думае аб сваім здароўі і едзе туды, каб сваімі вачыма пераканацца ў злачынствах амерыканскіх войск. Сэрца яе перапаўняецца гневамі і болем. Яна не можа маўчаць. Вярнуўшыся дамоў, піша кнігу, у якой ганьбіць вяршыцеляў страшэнных злачынстваў, выступае з прамовамі, дакладамі. У перапоўненых залах прысутныя слухаюць яе з вялікім хваляваннем. Яе выступленні прасякнуты глыбокай верай і гарачым заклікам да згуртавання працоўных у барацьбе за мір.

Сваёй сумленнай і высокароднай барацьбой на карысць чалавецтва Андрэа Андрэен заслужыла вялікую папулярнасць і павагу. Усе сумленныя людзі свету з любоўю называюць імя віцэ-прэзідэнта Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын Андрэа Андрэен, якая сваёй нястомнай працай садзейнічае ўмацаванню справы міру.

Мільёны людзей добра волі ва ўсіх кутках зямнога шара бяруць справу міру ў свае рукі. Народам свету вядома, што імперыялістычныя войны за першую палову дваццатага стагоддзя забралі 150 мільёнаў чалавечых жыццяў, знішчылі велізарную колькасць культурных каштоўнасцей і прыродных багаццяў. Вось чаму народы свету з вялікай настойлівасцю змагаюцца за мір. Рух прыхільнікаў міру вылучае са свайго асяроддзя выдатных дзеячоў, якія карыстаюцца велізарнай любоўю працоўных.

Жыццё і барацьба слаўнай прадстаўніцы народа Бельгіі Ізабелы Блюм — выдатны прыклад не толькі для бельгійцаў. Ізабела Блюм нарадзілася ў 1892 годзе. Яе імя добра вядома прыхільнікам міру ўсіх краін.

Голас дэпутата бельгійскага парламента Ізабелы Блюм пераканаўча гучыць на сесіях Сусветнага Савета Міру, на міжнародных кангрэсах.

На сесіі Сусветнага Савета Міру ў Вене яна звярнула ўвагу прысутных на тое, што малыя краіны часта выкарыстоўваюцца як прычына для пачатку вайны. Лёс малой краіны Бельгія адчула на ўласным вопыце. У жніўні 1914 года салдаты Вільгельма груба ўварваліся ў яе межы. У 1940 годзе ўтаржэнне паўтарылася. Гітлераўскія орды лютавалі ў Бельгіі.

Барацьба Ізабелы Блюм за мір і сацыяльную справядлівасць не праходзіла без цяжкасцей. Права-сацыялістычныя лідэры ўбачылі ў яе дзейнасці сур'ёзнае злачынства і выключылі з партыі.

Пасля гэтага дзейнасць гэтай энергічнай жанчыны яшчэ больш актывізуецца. З трыбуны парламента, на мітынгх яна выступае з палымянымі прамовамі, заклікае простых людзей Бельгіі да згуртавання супроць цёмных сіл падпальшчыкаў вайны, супроць агрэсараў.

На Сусветным кангрэсе прыхільнікаў міру ў Варшаве заклікае яна да супрацоўніцтва дэмакратычных кругі свету. Смела і пераканаўча выказвае тую думку, што малыя краіны могуць нямаць зрабіць у прадухіленні вайны.

«Мы даволі моцныя для таго, каб змагацца за мір».

З трыбуны многіх гарадоў свету: Осло, Капенгагена, Стакгольма, Берліна, Вены, Варшавы, Дуўра — голас Ізабелы Блюм заклікае народы свету згуртавацца ў цеснай барацьбе за мір, за выкрыццё падпальшчыкаў вайны.

* * *

З велізарнай павагай і любоўю савецкія людзі называюць імёны лаўрэатаў міжнародных Сталінскіх прэмій, у іх ліку нашу суайчынніцу Ніну Васільеўну Папову. Імя гэтага віднага грамадскага дзеяча шырока вядома працоўным многіх краін.

Ніна Васільеўна — адзін з кіраўнікоў Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын, старшыня Антыфашысцкага камітэта савецкіх жанчын, сакратар Усесаюзнага Цэнтральнага Савета профсаюзаў. Прысваенне ёй міжнароднай Сталінскай прэміі савецкі народ разглядае як прызнанне велізарнага ўкладу працоўных нашай краіны ў справу захавання міру ва ўсім свеце.

Народы нашай краіны не забылі 1941 год. Гітлераўскія орды рваліся да Масквы. У грозныя дні верасня Ніна Васільеўна звярнулася да жанчын усяго свету з заклікам узняцца разам з савецкімі жанчынамі на барацьбу з фашызмам.

«Наша барацьба за свабоду нашай Айчыны, —

гаварыла яна, — ёсць ваша барацьба за незалежнасць, за дэмакратычныя свабоды, за шчасце нашых дзяцей, за спакойную старасць нашых бацькоў і маці, за нашу чэсць, за хлеб, за свабоду, за жыццё. Гісторыя ўсклала на нас адказную і высокародную задачу. Надышла гадзіна, калі ўсе мы павінны аб'яднацца для поўнага знішчэння каварнага фашызма».

Канец другой сусветнай вайны не прынёс чаканай палёгка змучаным у вайне народам. Імперыялістычныя захопнікі пачалі шалёную падрыхтоўку да новай сусветнай бойні. Праблемы пасляваеннага міру кроўна закраналі інтарэсы жанчын усяго свету. Маці ў капіталістычных краінах не маглі не адчуваць, што іх дзеці не маюць даволі малака і хлеба, бо велізарныя народныя сродкі ідуць на ўзбраенне. Ніна Васільеўна шмат зрабіла для таго, каб аб'яднаць намаганні савецкіх і зарубежных жанчын у барацьбе за мір. Яна была адным з ініцыятараў стварэння Міжнароднай дэмакратычнай жаночай федэрацыі ў лістападзе 1945 года.

За восем год Федэрацыя нязмерна вырасла. Зараз у яе ўваходзяць жаночыя арганізацыі 66 краін, якія еднаюць звыш 140 мільёнаў жанчын. Федэрацыя ўсімі сіламі дабіваецца ажыццяўлення поўнага роўнапраўя жанчын ва ўсіх галінах жыцця. Вялікую ўвагу ўдзяляе яна абароне дзяцей. Федэрацыя нястомна змагалася за спыненне вайны ў Карэі, В'етнаме і Малайі і зараз вядзе барацьбу за мірнае ўрэгуляванне германскай праблемы, за заключэнне Пакта Міру паміж пяццю вялікімі дзяржавамі.

Дэмакратычны жаночы рух стаў сапраўды сусветным, ператварыўся ў сілу, з якой не могуць не лічыцца ворагі дэмакратыі. У гэтым — немалая заслуга савецкіх жанчын і іх суайчынніцы Ніны Васільеўны Паповай.

Мільёны людзей бясконца ўдзячны тым, хто, не шкадуючы сваіх сіл і жыцця, вядзе барацьбу за працяглы і трывалы мір, за ўзаемаразуменне паміж народамі, за змякчэнне міжнароднай напружанасці.

Аляксандра УС.

ПАПОВА Н. В. — сакратар Усесаюзнага Цэнтральнага Савета Профсаюзаў (СССР).

АНДРЕА АНДРЕЭН — доктар медыцыны (Швецыя).

ПАБЛО НЕРУДА — пісьменнік (Чылі).

ГОВАРД ФАСТ — пісьменнік (ЗША).

ДЖОН БЕРНАЛ — прафесар Лонданскага ўніверсітэта (Англія).

ЛЕОН КРУЧКОУСКИ — пісьменнік (Польшча).

НАЎРАД ці знойдзецца ў вёсцы Замосты Камянецкага раёна чалавек, які не ведае Вольгі Маркаўны Хоміч. Ведаюць яе і за межамі свайго калгаса, ведаюць даўно, яшчэ з часоў Вялікай Айчыннай вайны, калі гітлераўцы патрацілі нямала сіл, каб напасці на след актыўнай партызанкі.

Калі пасля вайны ў роднай вёсцы арганізаваўся калгас, члены арцелі выбралі Вольгу Маркаўну ў праўленне. Каб кіраваць людзьмі, асабліва неабходны веды. Гэта адчула Вольга Маркаўна і рашыла ўпарта вучыцца.

Яна акуратна пачала наведваць вячэрнюю школу. Неўзабаве здолела не толькі ліквідаваць сваю малапісьменнасць, але і значна расшырыць агульнаадукацыйны і палітычны ўзровень. Вялікую дапамогу ў гэтым аказвала Хоміч партыйная арганізацыя. Сакратар партыйнай арганізацыі настаўнік тав. Васілеўскі дапамог у вывучэнні рускай і беларускай мовы, літаратуры, геаграфіі, гісторыі. Настаўнік т. Пітэлін — таварыш па ўдзелу ў партызанскай барацьбе — дапамог у вывучэнні фізікі, хіміі.

Асабліва ўзрасла цікавасць да ведаў у Вольгі Маркаўны пасля таго, як яна была прынята ў рады Комуністычнай партыі. Доўгія зімнія вечары праседжвала яна над вывучэннем прац Мічурына, Лысенкі, Вільямса. І гэта асабліва дапамагло ёй у практычнай рабоце.

Вось ужо тры гады Вольга Маркаўна кіруе гароднінна-садовай брыгадай у калгасе. І кіруе добра, як належыць комуністу. З года ў год расце ўраджайнасць гародніны. У мінулым годзе брыгада сабрала па 230 цэнтнераў гуркоў з гектара, па 260 цэнтнераў морквы, па 300 цэнтнераў кармавых буракоў, па 320 цэнтнераў ранняй капусты і па 510 — позняй з кожнага гектара. Звыш 100 тысяч рублёў прыбытку атрымаў калгас ад гародніцтва.

Прыступаючы да выканання абавязкаў брыгадзіра, Вольга Маркаўна шмат увагі ўдзяліла падбору членаў свайго брыгады. На дапамогу ёй прышоў вопыт агітатара, старшыні жансовета ў калгасе. Яна добра ведала перадавых жанчын арцелі, іх моцныя і слабыя бакі, іх інтарэсы і запатрабаванні. Яна часта гутарыла з калгасніцамі і выходзіла іх гэтак-жа, як некалі выходзілі яе.

ТАК РАСТУЦЬ ЛЮДЗІ

Ганна Іванюковіч не выпрацоўвала мінімуму працадзён, яе мала цікавіла грамадскае жыццё калгаса. Не раз тав. Хоміч гутарыла з калгасніцай, параіла ёй прачытаць «Паднятую цаліну» Шалахава і іншыя кнігі. Гэта зрабіла сваё

Скончыўшы Ленінградскі сельскагаспадарчы інстытут, Яўгенія Ардашова трапіла на работу ў Брэсцкае абласное ўпраўленне сельскай гаспадаркі. Малады спецыяліст вымушана была займацца канцэлярыскімі справамі, не ўзбагачаючы свае веды практычным вопытам.

У адказ на рашэнні вераснёўскага Пленума ЦК КПСС, Яўгенія цвёрда рашыла ехаць у калгас. Зараз яна працуе галоўным аграномам Чарнаўчыцкай МТС Брэсцкага раёна, вядзе вялікую работу па павышэнню ўрадлівасці калгасных зямель, дапамагае калгаснікам набываць агра-тэхнічныя веды.

На здымку: Яўгенія Ардашова рыхтуецца да правядзення семінараў па вырабу торфаперагнойных гаршчочкаў у калгасах свайго зоны.

Фото В. Германа
(Фотакроніка БелТА)

дзеянне. Паступова змяніліся адносіны да працы, да грамадскіх абавязкаў, а ў мінулым годзе Ганна Іванюковіч выпрацавала ў тры з лішнім разы больш мінімуму працадзён.

Па 350 — 400 працадзён выпрацавалі ў мінулым годзе члены брыгады Ніна Ганчук і Адэльфіна Курапановіч.

А быў час, калі і яны былі ў ліку адстаючых. І тут сказалася клапатлівая растлумачальная работа Вольгі Маркаўны, як брыгадзіра і агітатара.

На раённай нарадзе перадавікоў сельскай гаспадаркі Вольга Маркаўна расказвала: «Усе гародныя культуры мы сеем па добра апрацаванай і ўгноенай глебе, узаранай восенню пад зябіліва. Вясной барануем і адначасова культывуем глебу. Пад гуркі і капусту ўносім па 30 — 40 тон мясцовых угнаенняў на гектар».

Пасеў гародніны ў калгасе праводзіцца ў раннія тэрміны, гатунковым насеннем. Расада памідораў і капусты высаджваецца ў глебу квадратным спосабам. У 1953 годзе праведзена 5 рыхленняў і прапалак міжрадзьяў. Цыбуля і таматы падкармліваліся курыным памётам, гуркі — селітрай, таматы яшчэ дадаткова фосфарнымі і калійнымі ўгнаеннямі. Гэта паскарала высяванне пладоў, якія першымі з калгаса імя Леніна з'явіліся на калгасных рынках Камянца і Брэста.

З вялікім натхненнем сустрэлі члены брыгады гістарычную пастанову вераснёўскага Пленума ЦК КПСС. Добра вывучылі яе. Калгаснікі рашылі ў 1954 годзе павялічыць вытворчасць гародніны. У брыгадзе зроблена звыш 10 тысяч торфаперагнойных гаршчочкаў, пачалося збудаванне свайго парніковай цяпліцы.

Жаночы актыў у калгасе на чале з тав. Хоміч з'явіўся ініцыятарам стварэння калгаснага саду. Рукамі жанчын вясною 1953 года было пасаджана 1650 саджанцаў пладовых дрэў на плошчы ў 10 гектараў, а ўвосень сад расшырылі да 27 гектараў.

Вольга Маркаўна Хоміч не толькі добры брыгадзір, яна вялікая актывістка. Як член выканкома пасялковага Савета, яна шмат робіць для добраўпарадкавання свайго вёскі, якая першай у раёне радыёфікавана. Кожны тыдзень тут дэманструюцца кінофільмы.

Тав. Хоміч вылучана ў састаў Брэсцкай акруговай выбарчай камісіі на выбарах у Совет Саюза Вярхоўнага Савета СССР.

На прыкладзе Вольгі Маркаўны Хоміч і яе брыгады відаць, як пад кіраўніцтвам партыйнай арганізацыі расце сельскі актыў.

І. ВІНАГРАДАЎ,
прапагандыст Камянецкага РК КПБ.

Цікавая работа

НАРАДЗІЛАСЯ і вырасла я на вёсцы. Прадуючы зоаветэхнікам у райсельгасадзеле Варонежскай вобласці, я аддавала свае веды росту пагалоў і прадуктыўнасці калгаснай жывёлагадоўлі. Але плады сваёй работы амаль немагчыма было бачыць. Цяжка было вывучыць і работу нашых лепшых жывёлаводаў.

Пастанова вераснёўскага Пленума ЦК КПСС застала мяне на новым месцы жыхарства ў г. Брэсце. Я рашыла вярнуцца ў калгас.

У кастрычніку прыбыла ў калгас імя Варашылава Кобрынскага раёна. Тут даўно чакалі спецыяліста, таму і сустрэлі мяне з вялікай радасцю, дапамаглі ўладзіцца на кватэры і абзавесціся ўсім неабходным.

Перш за ўсё я азнаёмілася з размяшчэннем усёй гаспадаркі, з будынкамі для жывёлы, з кармавой базай, з крыніцамі накуплення кармоў.

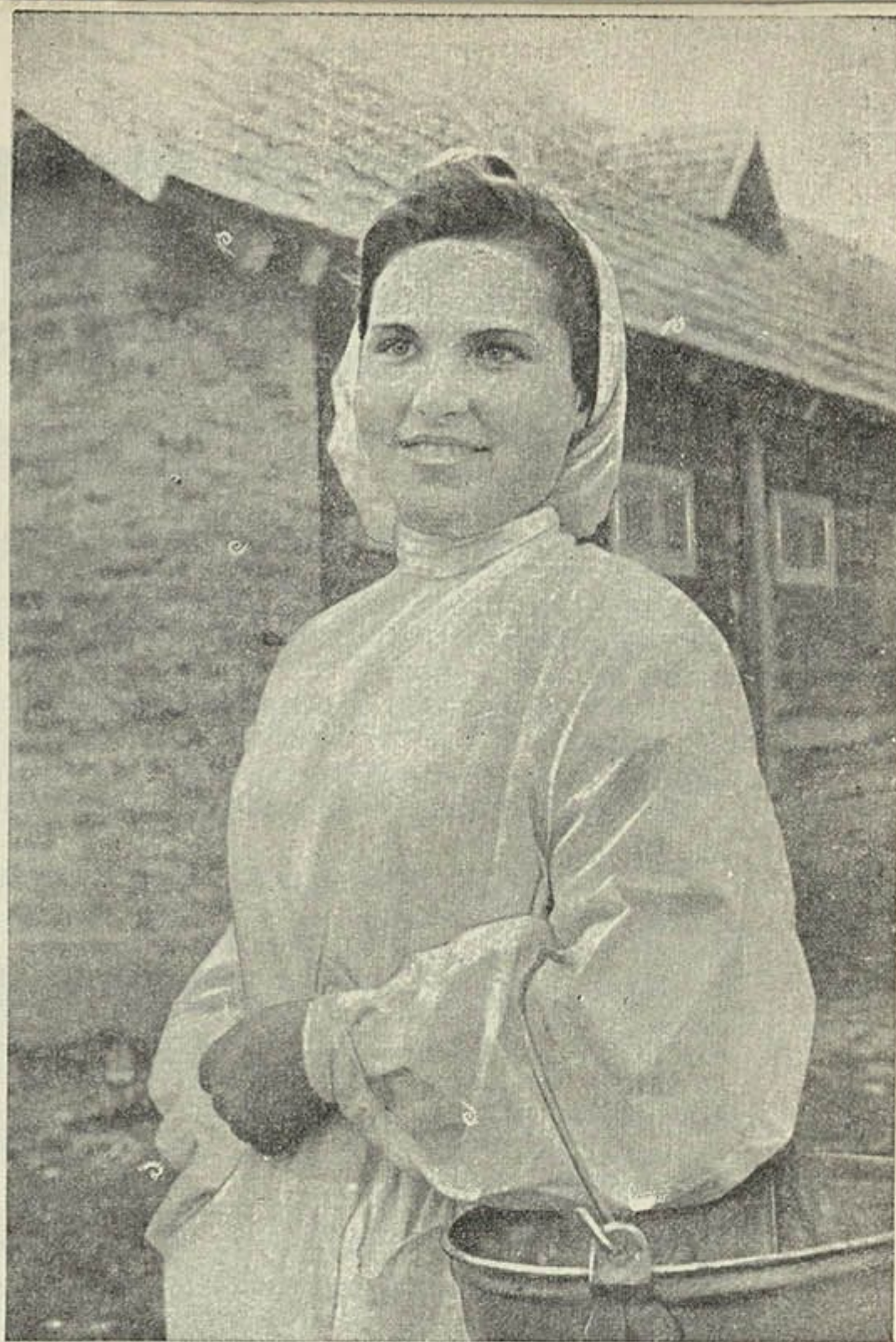
На паседжанні праўлення калгаса абмеркавалі пытанне аб падрыхтоўцы да зімовага ўтрымання жывёлы. На ім было шмат калгаснікаў і работнікаў жывёлагадоўлі. Рашылі добра ўцяпліць прымітыўныя будынкі для зімоўкі жывёлы.

Улічыўшы ўсе магчымасці, я склала разам з праўленнем кар-

мавы баланс. На аснове сучаснага рацыёна склала план памесячнага выдаткавання кармоў.

У калгасе аказалася недастаткова сакавітых і грубых кармоў з прычыны нізкай ураджайнасці і дрэннага ўліку. Адсюль зразумела, што і прадуктыўнасць жывёлы была вельмі нізкай.

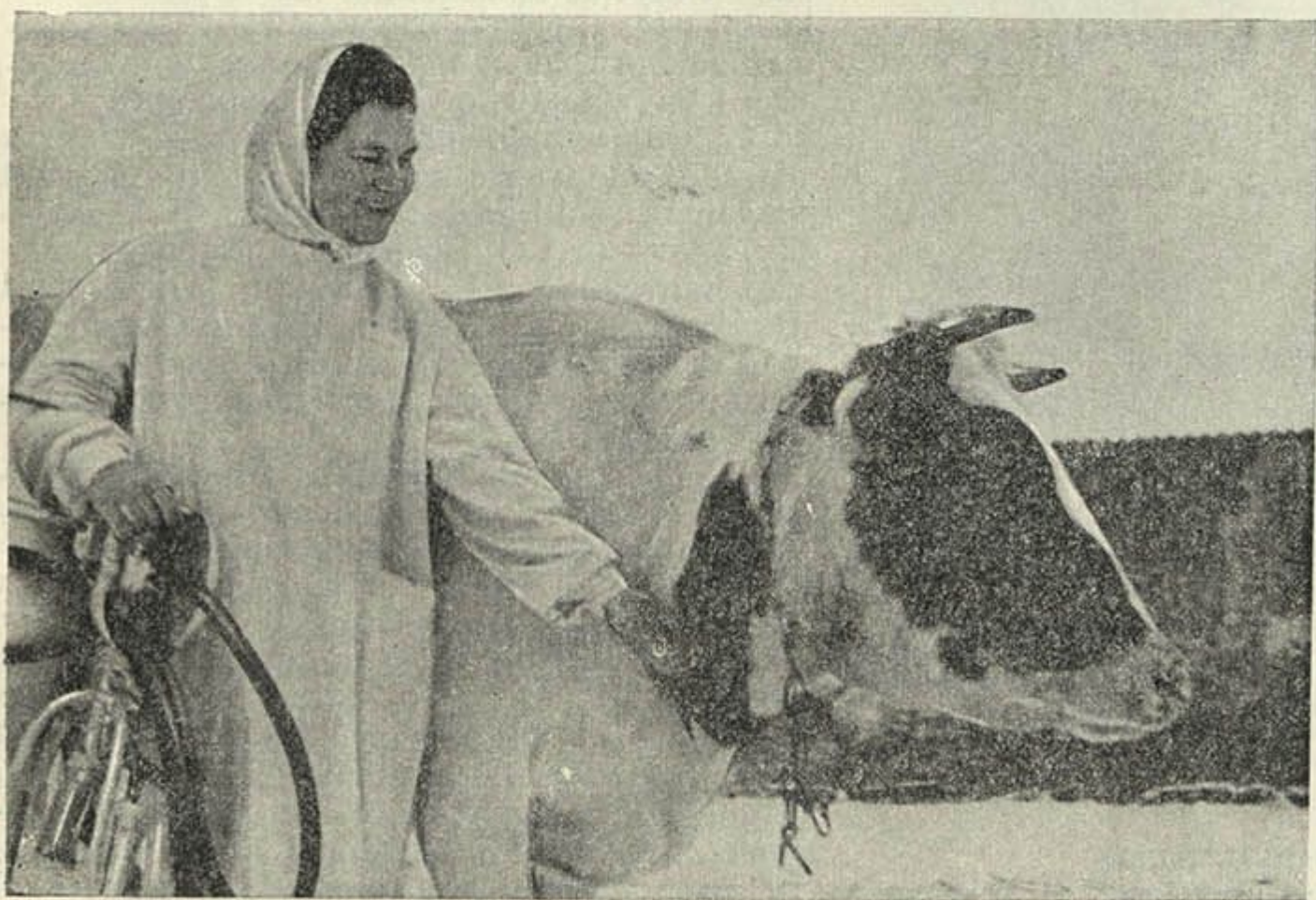
Праўленне разам з калгаснікамі распрацавала мерапрыемствы для павышэння ўраджайнасці сельскагаспадарчых культур, росту пагалоў і прадуктыўнасці жывёлы на 1954 — 1955 гг. Мы рашылі давесці колькасць буйнай рагатай жывёлы к 1 кастрычніка 1954 года да 496 галоў, павялічыўшы на 104 галавы ў параўнанні з 1953 годам, а к 1 кастрычніка 1955 года мець 248 дойных кароў (50 проц. пагалоўя). Павысіць прадуктыўнасць жывёлы. Давесці к 1 кастрычніка 1955 года надой да 2000 літраў малака ад кожнай каровы. У 1954 годзе пабудаваць кароўнік на 100 месц і цялятнік. Пасеяць 10 гектараў каранеплодаў, 135 гектараў бульбы і 15 гек-

Жывёлаводы калгаса «За Радзіму» Глыбоцкага раёна дабіліся добрых поспехаў. Асабліва вызначыліся маладыя даяркі. Леакадзія Сімашка за 1953 год ад кароў «Палеска» і «Жучка» надала па 3400 літраў малака высокай тлустасці. За перавыкананне плана паставак малака дзяржаве калгас атрымаў 2 аўтамашыны.

На здымку: лепшая даярка калгаса «За Радзіму» Леакадзія Сімашка.

Фото Г. Паўлоўскага

У соўгасе «Рось» Ваўкавыскага раёна ў мінулым годзе надоена ад кожнай каровы ў сярэднім па 5 тысяч літраў малака. На здымку: лепшая даярка соўгаса Ганна Паўловіч, якая надала ад 10 замацаваных за ёю кароў па 6.376 літраў малака ад кожнай.

Фото М. Рэбі (Фотахроніка БелТА)

тараў сіласных культур. Расшырыць да 40 гектараў пасеўную плошчу пад шматгадовыя травы. Нарыхтаваць і вывезці па 30 тон на гектар мясцовых арганічных угнаенняў.

Правільная арганізацыя жывёлагадоўлі немагчыма без наладжанага ўліку. Зоатэхнічны ўлік дапамагае планаваць ацёлы, выдатак кармоў, атрыманне прадукцыі, размеркаванне работы, палепшанне племянной справы.

Зараз я займаюся лячэннем жывёлы, наладжваннем пярвічнага зоатэхнічнага ўліку. Спадзяюся, што ў бліжэйшыя гады на фермах нашага калгаса будзе толькі прадуктыўная жывёлагадоўля.

Пастанова нашай партыі аказала вялікую дапамогу ў справе павышэння прадукцыйнасці працы спецыялістаў сельскай гаспадаркі.

З. ЮР'ЕВА,
зоатэхнік калгаса.

ПЕРШЫЯ АГНІ

МАШЫНА павярнула на прасёлачную дарогу. Па абочынах мільгалі кусты. Сярод белага поля астраўкамі цямнелі балотныя купіны з пасохлай асакой. Здалёк яна здавалася акуратна складзенымі снапамі.

Снег згладзіў размытыя асеннімі дажджамі каляіны, зраўняў выбоіны. Дарога стала роўнай, як шасейная.

З-за воблака выплыў жоўты дыск зімовага сонца, і снег адразу заблішчэў, заіскрыўся...

— Зараз пачнецца сад нашых падшэфных, — гаворыць Фёдар Фёдаравіч Сурыгін, дырэктар суднарамонтнага завода.

Дрэвы, як быццам, беглі насустрач машыне. Старыя яблыні, занесеныя глыбокім снегам, здавалася, вось-вось сагнуцца пад цяжарам белага грузу.

— 64 гектары пад садам! — працягвае дырэктар.

З-за саду выглянула вёска Радуга, падобная на сотні беларускіх вёсак: толькі ў ёй было, магчыма, больш новых будынкаў, крытых чарапіцай і гонтам, ды праз усю вёску пабеглі новыя слупы, якія амаладзілі вуліцу. Яны яшчэ не злучаны правадамі, але калгаснікі радуецца, калі манцёр, прымацаваўшы да ботаў «кошкі», узбіраецца на слуп, каб прывініць ізалятары.

— Гэта наша работа, — з задавальненнем заўважае Фёдар Фёдаравіч.

Так, гэта клопаты рабочых гомельскага суднарамонтнага завода. І Фёдару Сургіну, як дырэктару завода, не прыходзіцца чырванець за свой калектыў.

У канцы галоўнай вуліцы размясцілася цэнтральная сядзіба калгаса. Здалёк выглядаюць дабrotныя цагляныя будынкі ферм, каробка незакончанага гаража, будынак электрастанцыі.

Калі надыходзіць вечар, у вёсцы загараюцца агні... Электрычнасць гарыць не ва ўсіх дамах

суднарамонтнага завода праводзіла ў калгасе сход. Сакратар партарганізацыі т. Фалко раскажаў калгаснікам аб пастанове Пленума, аб мерах, якія прымаюцца Урадам і Партыяй для ўздыму сельскай гаспадаркі.

— Слова за вамі, таварышы калгаснікі, — закончыў сваю прамову сакратар. — Мы прыехалі аказаць вам дапамогу. Скажыце, у чым найбольш адчуваецца патрэбу?

Старшыня Дзмітрый Бяссмертны выказаў даўнюю мару калгаснікаў.

— Мучаемся з вадой для жывёлы. Вадапой у нас далёка. Летам жывёлу ганяем туды, а зімой цяжка. Кожны дзень даем нарад пяці падводам ваду вазіць. Дапамажыце наладзіць забеспячэнне вадой.

Вось тады, на сходзе, шэфы прапанавалі сумеснымі намаганнямі калгаса і завода пабудаваць электрастанцыю, якая дапаможа механізаваць многія вытворчыя працэсы. Рабочыя абавязаліся адрамантаваць стары дызельматор, электрагенератар, правесці мантаж. Калгаснікі павінны былі ў кароткі тэрмін пабудаваць станцыю, падрыхтаваць слупы, провад і г. д. Тэрмін заканчэння будаўніцтва намецілі небывала кароткі. Ужо 6 лістапада трэба было даць святло.

Праўленне калгаса ўкамплектавала будаўнічую брыгаду. Член праўлення Клаўдзія Кандратава заявіла:

— Прашу і мяне ўключыць у брыгаду. Вялікая справа ў нас пачынаецца, і я не магу заставацца ў баку.

Клаўдзія заўсёды была наперадзе, ці то ў полі, ці на вывазцы ўгнаенняў. Летась на яе рахунку было 302 прападні.

Праўленне ўпаўнаважыла Клаўдзію сачыць за ходам будоўлі. За ёю прышлі на будоўлю Прося Цейкіна, Юля Драздова. Яны рыхтавалі раствор, падавалі мулярам цэглу.

Ад калодзежа да ферм землякопы капалі траншэі для трубаправода. Уся цэнтральная сядзіба ператварылася ў вялікую будаўнічую пляцоўку. Тры калгасныя машыны (хутка прыбавіцца яшчэ адна) падвозілі цэглу, гліну, пясок. Закупілі вадаправодныя трубы, электрапровад для знешняй і ўнутранай праводкі, ізалятары.

Работы вяліся поўным ходам. Хутка выраслі сцены станцыі. З Гомеля прыехалі жаданыя госці-шэфы. Механік Ф. Кавалевіч, электрыкі С. Браваў і А. Верасаў, слесар-мантажнік А. Цішукін, інжынеры Н. Зароўны, А. Іўковіч. Яны прывезлі адрамантаваныя дызельматор, электрагенератар, інструменты, запасныя дэталі. Пачалі мантаж.

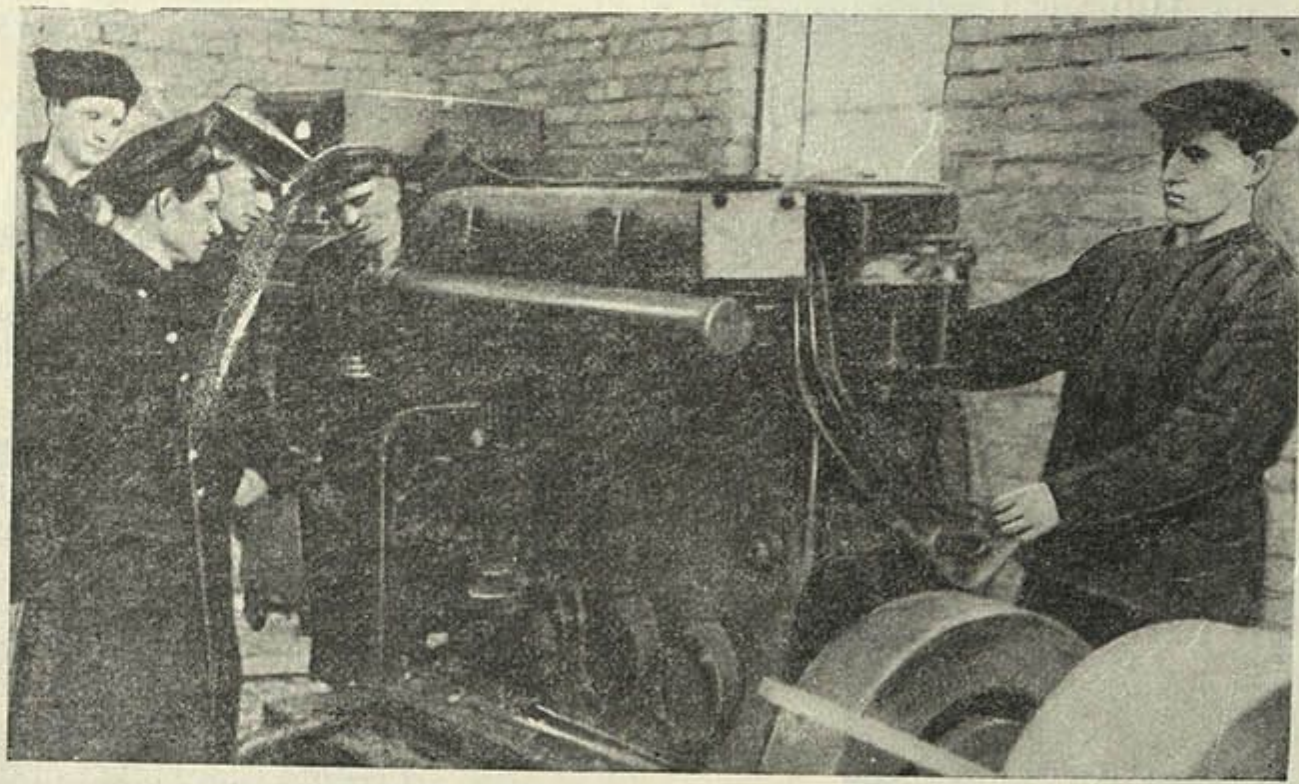
Пад наглядом інжынера і слесара-вадаправодчыка калгаснікі праклалі трубаправод даўжынёй у 1080 пагонных метраў.

Суднарамонтнікі падрыхтавалі калгаснага механіка і электрыка.

І вось надышоў дзень пуску электрастанцыі.

Цёмным лістападаўскім вечарам над Радугай заззялі электрычныя лампачкі. Асвятліліся першыя некалькі дамоў, а радаваліся ўсе. Радавалася і Клаўдзія Кандратава. У святле агнёў яна бачыла і долю сваёй працы.

Хутка была пушчана і вада. Брыгадзіра першай брыгады Фёклу Ветракову радасным воклічам сустрэла Лідзія Чашэйка — брыгадзір па буйнай рэчывавай жывёле:

У будынку электрастанцыі калгаса імя Молатава. Справа — электрык суднарамонтнага завода А. Верасаў. На другім плане (злева направа): калгаснік Грэчышкін, інжынер-канструктар А. Іўковіч, механік Ф. Кавалевіч і старшыня калгаса Д. Д. Бяссмертны.

Фото Г. Разінскага

калгаснікаў, але электрастанцыя ўжо працуе, падае вадку на жывёлагадоўчыя фермы, асвятляе клуб, хату-чытальню, кантору калгаса.

Усяго поўгода назад ніхто ў калгасе імя Молатава не думаў, што будзе мець сваю электрастанцыю. А здарылася гэта вось як. Неўзабаве пасля вераснёўскага Пленума ЦК КПСС партыйная арганізацыя

— Вада пайшла! Вось дзякуй шэфам!
Словы ўдзячнасці чуліся і ад даярак, і ад свіна-
рак, і ад цялятніц. З калонкі, устаноўленай недалёка
ад кормакухні, вада лілася ў жалабы. Насосная
станцыя працавала без перабоў.

З пускам электрастанцыі ў калгаса нібы крылле
вырасла. На гэты год калгаснікі смела запланавалі
пабудову млына, далейшую механізацыю працаёмкіх
працэсаў.

— Млын нам вельмі патрэбны, — сказала Ф. Ве-
тракова. — Хіба да твару нам ездзіць з млівам у
горад, калі маем сваю электрастанцыю? Млын будзе
малоць і кармы. Гэта вялікае падспор'е жывёлаводам.

Фёкла Ветракова, ужо немаладая калгасніца, га-
ворыць, абдумваючы кожнае слова.

Яна дзевяты год узначальвае брыгаду. Спачатку
брыгада была невялікай, а пасля ўзбуйнення калга-
са ёй дасталася адной толькі ворнай зямлі 961 гек-
тар ды 330 гектараў сенакосу і ўгоддзяў.

Трэба добра ведаць людзей, ясна ўяўляць аб'ём
работы, каб правільна, поўнацэнна выкарыстаць
працу 191 члена брыгады. Але для Ветраковай харак-
тэрны настойлівасць і ўпартасць. Яе брыгада ў сціс-
лых тэрмінах правяла ўсе сельскагаспадарчыя рабо-
ты. Да веснавой сяўбы ачысцілі насенне, вывезлі на
палі больш 500 тон гною, столькі-ж торфу, часткова
падкармілі азімыя...

Акрамя млына, для якога шэфы ўжо распрацава-
лі чарцяжы, прыгатавалі матор, трансмісію, калгас
плануе зараз на базе электрастанцыі ўстанавіць пі-
лараму.

— Гэта дасць вялікую эканомію, — гаворыць
старшыня. — Эканомію грошай, лесаматэрыялаў.

Дзмітрый Дзянісавіч гаворыць з такім пераконан-
нем, як быццам піларам будзе заўтра. Калі людзі
вераць у свае сілы, значыць мэта будзе дасягнута!

Ужо недалёка той час, калі ў калгасе імя Мола-
тава запрацуе млын, піларам, механічная майстэр-
ня, кузня. Будучы устаноўлены аўтапалкі, механіза-
вана ачыстка насення. Па ўсёй вёсцы (больш 280
дамоў) загарыцца святло, ва ўсіх дамах загаворыць
радыё.

Многа добрых спраў прадбачыцца зрабіць сёлета
калгаснікам. І галоўнае — трэба ўзняць ураджай-
насць. Падлічышы ўсе магчымасці, яны сказалі
сваё слова:

«Вырасцім па 16 цэнтнераў збожжа з гектара на
ўсёй плошчы, збярэм па 17 тон бульбы, пасадзіўшы
яе квадратна-гнездавым спосабам на 455 гектарах».

У галіне жывёлагадоўлі намечана закончыць бу-
даўніцтва двух тыповых канюшань, цялятніка, аўчар-
ніка, свінарніка, кароўніка, гаража.

Калгас імя Молатава плануе ўсебакова развітую
гаспадарку. Шмат увагі ўдзяляе вытворчасці ранняй
гародніны. Шэфы перадалі калгасу 100 парніковых
рам, падрыхтавалі драўляныя дэталі і металічны
каркас з труб для цяпліцы на 308 квадратных мет-
раў. Калгаснікі заканчваюць капанне катлавана пад
цяпліцу, поўнацю завезлі цэглу, нарыхтавалі гной.

— Дзмітрый Дзянісавіч, спяшайся з цяпліцай! —
гаворыць старшыня Ф. Сурыгін. — Для калгаса —
гэта залатое дно.

— Ведаем, Фёдар Фёдаравіч. Цяпліца будзе
хутка гатова. І першымі свежымі гуркамі, памідорамі,
цыбуляй пачастуем нашых шэфаў, — усміхаючыся,
адказвае старшыня.

І верыш у рэальнасць іх перспектывага плана.
Парукай гэтаму і добрая дапамога шэфаў, і зладжа-
ная работа калгаснікаў.

... Вечарам на цэнтральнай сядзібе весела ззялі
агні новай электрастанцыі. Першыя агні калгаса імя
Молатава!

Н. СЯРГЕЕВА.

Маладыя ільнаводкі

П РАЦОЎНЫ дзень у калгасе «Чырвоны партызан»
Смаргонскага раёна, як і заўсёды, пачаўся досві-
ткам. Вера Алешка — звеннявая комсамольска-
маладзёжнага звяна — складала доўгае шаўкавістае валакно.
Па руху яе рук няцяжка было сказаць, што з апрацоўкай
ільну яна добра знаёма. Побач з ёю працавалі маладыя іль-
наводкі Ніна Драздова і Ванда Асіповіч.

Вера Алешка трэці год працуе звеннявой. Адразу пача-
ла ўважліва знаёміцца з вопытам суседніх калгасаў. Напя-
рэдадні сяўбы пабывала ў знатных калінінскіх ільнаводаў.

Маладыя ільнаводкі загадзя рыхтаваліся да сяўбы: у
зімовы час збіралі попел і птушыны памёт, вечарамі на-
ведвалі трохгадовыя аграэхнічныя курсы.

Вясной трактарысты Смаргонскай МТС два разы пра-
культивавалі глебу. Потым тры разы баранавалі, каб зні-
шчыць пырнік. Калгасніцы зграбалі карэнне пустазелля. Пе-
рад пасевам унеслі аміячнай селітры, хлорыстага калія і
суперфасфата.

Вопыт паказаў, што ва ўмовах нашай рэспублікі сеяць
лён найлепш у другой палове красавіка. Улічваючы ўмовы
надвор'я папярэдняй вясны, пасеялі лён 20 красавіка скры-
жаваным спосабам, па 145 кілограмаў на гектар, што дало
значную прыбытку ўраджаю.

Звяно ўважліва пачало сачыць за развіццём раслін.
Калі з'явілася блошка, пасевы апрацавалі гексахлоранам.

Хоць глеба была і надрыхна ўгноена, аднак ільнаводы
рашылі падкарміць лён. Сабраныя пяць тон памёту і попе-
лу змяшалі і рассяялі па ўчастку. Слабейшыя расліны пе-
рад самым цвіццём падкармілі аміячнай селітрай.

Першую ачыстку палёў звяно правяло праз 6 — 8 дзён
пасля з'яўлення ўсходаў. Даўгунец вырас вышэй пояса, без
малога на паўтара метра. Церабленне вялі выбарчым
парадкам і закончылі за дзевяць дзён.

Немалога напружання патрабавала звозка ў гумны. Вя-
дома, што ў сонечнае надвор'е галоўкі ільну, асабліва га-
тунку «Светач», раскрываюцца. Вера рашыла звозіць лён
толькі раніцой і вечарам, калі галоўкі закрыты і насенне
не высыпаецца. Гэта дало магчымасць захаваць ураджай
ад вялікіх страт. Ведаючы, што лён найлепш вылежваецца
ў жніўні з яго вялікімі росамі, звяно 29 ліпеня абмалаціла
лён, і работа пайшла хутчэй.

Праз тыповую лёнасушылку, якая мелася ў калгасе,
за дзень можна было прапусціць да пяці тон трасты. Смар-
гонская МТС устанавіла ільнаапрацоўчы аграгат «ТЛ-40».

Ільнавалакно здалі дзяржаве не ніжэй як 16 нумарам.
Звяно з 12 гектараў атрымала па 6 цэнтнераў высока-
якаснага валакна і па столькі-ж насення.

Усе дзевяць калгасніц звяна працавалі самааддана.
Асабліва вызначыліся Люба Ліс, Станіслава Гаварэнь, На-
дзея Будзвіс.

За зданую дзяржаве прадукцыю ільну калгас атрымаў
каля мільёна рублёў прыбытку, 60 цэнтнераў цукру, знач-
ную колькасць расліннага масла, 610 цэнтнераў макухі.

Майстры ільнаводства ўзялі на сябе павышаныя аба-
вязацельствы: сабраць сёлета па 6 цэнтнераў насення і па
6,5 — 7 цэнтнераў валакна з кожнага гектара пасеўнай
плошчы ільну.

В. СУРМАЧ.

сакратар комсамольскага камітэта
калгаса «Чырвоны партызан».

Да хуткай сустрэчы, Люба!

Люба Гардавенка — калгасніца з сельгасарцелі імя Молатава Гарадзянскага раёна Чарнігаўскай вобласці.

Тацяна Грамыка — калгасніца з сельгасарцелі імя Леніна Церахоўскага раёна Гомельскай вобласці.

Два суседнія калгасы.

Дзве рэспублікі.

Дзве сяброўкі: Люба — украінка, Тацяна — беларуска.

Сёння Люба знаходзіцца ў гасцях у Тацяны. Не адна, праўда. І не да адной толькі Тацяны. Сюды прыехаў і старшыня калгаса Ігнат Лявонавіч Скоблік, і свінарка Ганна Новік, і загадчык арцельнай жывёлагадоўлі Барыс Іванавіч Новік.

Прыехалі да сваіх беларускіх суседзяў сацыялістычны дагавор правяраць.

Украінскі калгас імя Молатава і беларускі калгас імя Леніна ўжо даўно спаборнічаюць паміж сабою, дапамагаюць адзін аднаму.

Гаспадарку ўжо агледзелі, абмяняліся думкамі, што патрэбна было — у пратаколе запісалі. Цяпер шчыра, па-сяброўску размаўляюць у пакоі калгаснай бухгалтэрыі.

Тут — цёпла напалена, утульна. Тацяна глядзіць задуменымі вачыма ў заснежанае акно, расказвае:

... — Ну, дык вось. Такая-ж завіруха, як цяпер, на дварэ гуляла, такая-ж самая пара была. Прызывае мяне наш старшыня Хвёдар Рыгоровіч вось у гэты кабінет і такую справу кажа: «Падбірай, Тацяна, сабе людзей у звязно, лён расціць будзеце. Праўленне сваё рашэнне вынесла...»

Згадзілася я за звеннявую пайсці. Спяшаюся дадому і трывога ў сэрцы нясу. І з гэтай трывогай нямала часу пражодзіла. Час бліжэй да вясны падыходзіць, і мая трывога большай становіцца. Усё мне боязна, каб перад людзьмі не сплываць. А тут у нас такія калгаснікі знайшліся. «Які на нашай зямлі лён будзе? — гавораць. — Сын-пун-зямля».

Праўда, не адразу дабіліся высокіх ураджаяў. Але-ж леташнімі поспехамі ўсё-ж можам пахваліцца. Сеялі мы па калгасу семдзесят гектараў лёну. Сярэдні ўраджай такі: насення — пяць цэнтнераў на гектары, валакна — таксама пяць. Больш як поўмільёна рублёў прыбытку атрымаў калгас ад лёну.

У маім звязе ўраджай атрымаўся самы найвышэйшы па калгасу — восем цэнтнераў насення і валакна. Вось табе і сын-пун-зямля!

Цяпер з нецярплівасцю вясны чакаю. Звяно маё падрыхтавала-ся да сяўбы. А галоўнае, што ў сэрцы добрая ўпэўненасць жыве — даб'ёмся ў новым годзе вышэйшага ўраджаю. Гэта абавязкова. Хочаш вер, Люба, хочаш не вер...

Люба, вядома, верыць. Ласкава і шчыра глядзіць у вочы сваёй сяброўцы.

— Ведаеш, Тацяна, а ў нашым калгасе таксама з кожным годам справы ідуць усё лепш і лепш. Вот, здаецца, на вачах расцём, паднімаемся.

І зноў непрыкметна пацякла размова аб ураджаях і цагляных будынках, аб ветрарухавіках і аўтапаілках, аб жывёлагадоўчых фермах і зернескладах, аб надоях малака і настрыгах воўны...

— Я, асабіста, пакрыўдзілася на вашага загадчыка малочна-таварнай фермы Мікалая Краўцова, — кажа Люба. — Ты толькі падумай, што ён гаворыць. «Прапаную, кажа, запісаць у пратакол праверкі содгавора, што молатаўны слабавата выконваюць свае абавязальнасці па ўпарадкаванню жывёлагадоўчых ферм. У нас два цагляныя кароўнікі, водапапорная вежа, ветраны рухавік устанавілі, аўтапаілка набылі, а ў іх слабавата будаўніцтва разгортваецца». Гэта ён так кажа. Дык у вас-жа без малага мільёны даход, вы хутчэй угору ідзеце па будаўніцтву. А можа і ў нас ужо ў новым годзе ўсё гэта будзе...

Тацяна смяецца:

— Ды ён з добраю думкаю так сказаў. Хіба-ж ён не хоча, каб і ваш калгас мільянерам стаў? Памятаеш, калі ваш старшыня запытаўся ў нашага старшыні пра ільняное семя, Мікалай Краўцоў першы запрапанаваў: «Дадзім, кажа, Хвёдар Рыгоровіч, сваім суседзям ільносемя, у нас-жа засыпана яго разы ў два больш, чым нам спатрэбіцца...».

Маладыя жанчыны і самі не заўважылі, як ад гаспадарчых размоў перайшлі на асабістыя, нават інтымныя. Тут таксама ёсць аб чым пагутарыць: і якія сукенкі набылі за апошні час, і як тыя сукенкі пашытыя, і як адпачынаць праходзіць у вольны ад працы час...

Загаманіліся надоўга. І хто ведае, колькі яшчэ прагаманілі-б сяброўкі, каб не адчыніліся дзверы і ў іх не паказалася галава старшыні украінскага калгаса Ігната Лявонавіча Скобліка:

— Можа ты, Люба, у нашых добрых суседзяў і застанешся? То заставайся, а мы дадому, да хаты едзем...

Люба і Тацяна вышлі на ганак. Там ужо стаялі ўсё прыезджыя. Гаспей праводзілі многія калгаснікі арцелі імя Леніна.

Мабыць, доўга развіталіся суседзі, таму што шафёр, які стаяў з машынай ля ганку, не стрымаўся:

— Таварышы! Прашу паважаць маю прафесію. Хутчэй садзіцеся, вада ў радыатары замерзне.

Ну, здаецца, развіталіся. Мяка загула машына і рушыла па вуліцы. Тацяна Грамыка голасна і сардэчна гукнула ў белую замець за машынаю:

— Да хуткай сустрэчы, Люба!

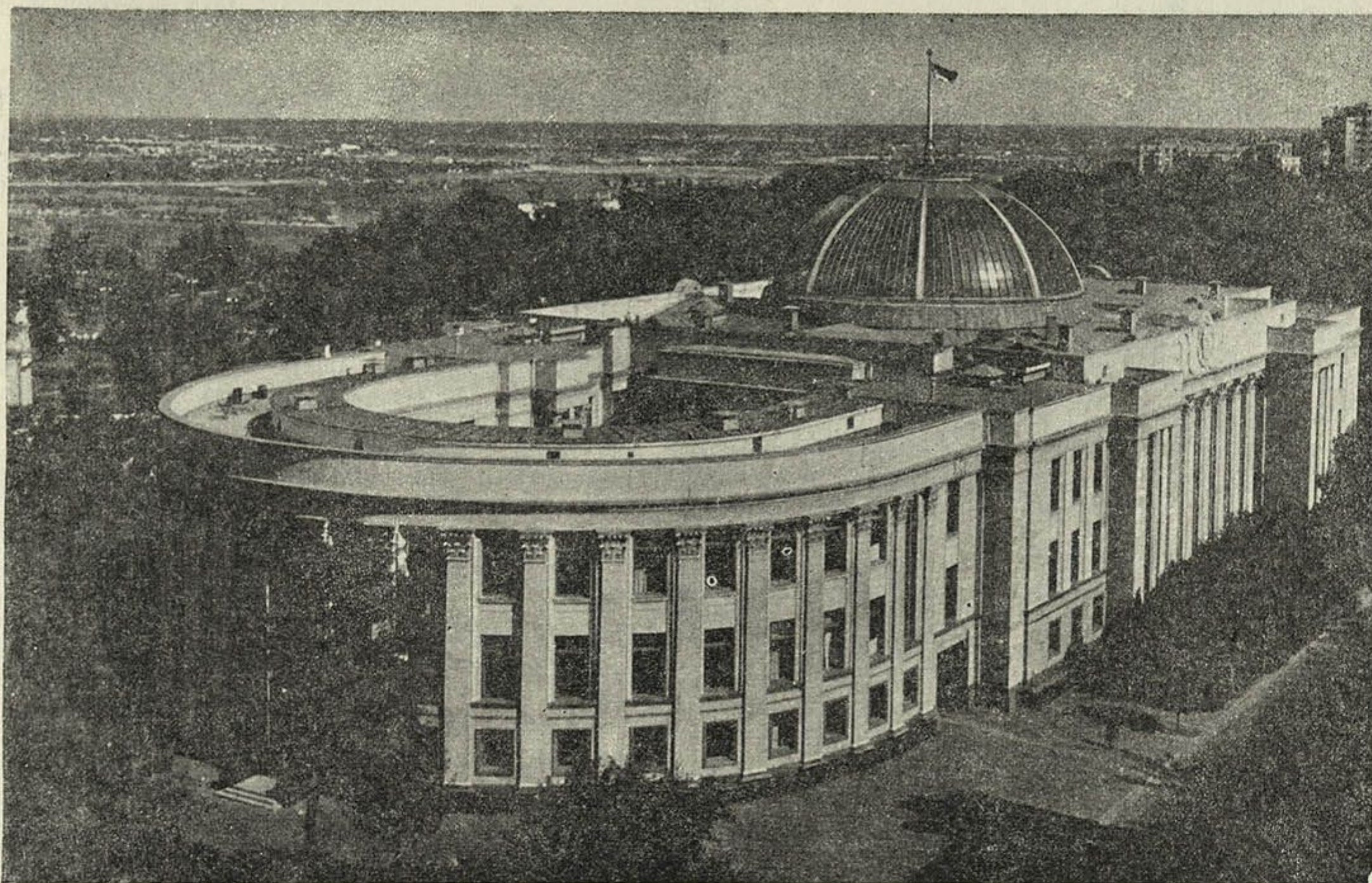
М. ПЕНКРАТ.

Калгас імя Леніна
Церахоўскага раёна
Гомельскай вобласці.

На здымку: загадчык склада калгаса імя Молатава Гарадзянскага раёна Чарнігаўскай вобласці А. Швец паказвае ачышчанае збожжа калгаснікам сельгасарцелі імя Леніна Церахоўскага раёна Гомельскай вобласці А. Талкачовай і Т. Грамыка.

Фото Л. Эйдзіна

Київ. Агульны выгляд будынка Вярхоўнага Савета УССР.

Фото Н. Казлоўскага

Мікола УПЕНІК.

СЯСТРА ВЯЛІКАЕ РАСІІ

Адной сям'ёю баявой
З часоў Хмельніцкага Багдана
Быў родны Київ наш з Масквой
Навекі дружбаю з'еднаны,
Каб не магло паліць крывёй
Зямлю чужынцы-ліхадзеі
На Украіне дарагой —
Сястры вялікае Расіі.

Мінулі бурныя вякі,
І сонца выплыла з Усходу,
І павялі большэвікі
Сыноў магутнага народа;
На бітву рушыла Масква
Супроць варожае стыхіі,
Пайшла з ёй волю здабываць
Сястра вялікае Расіі.

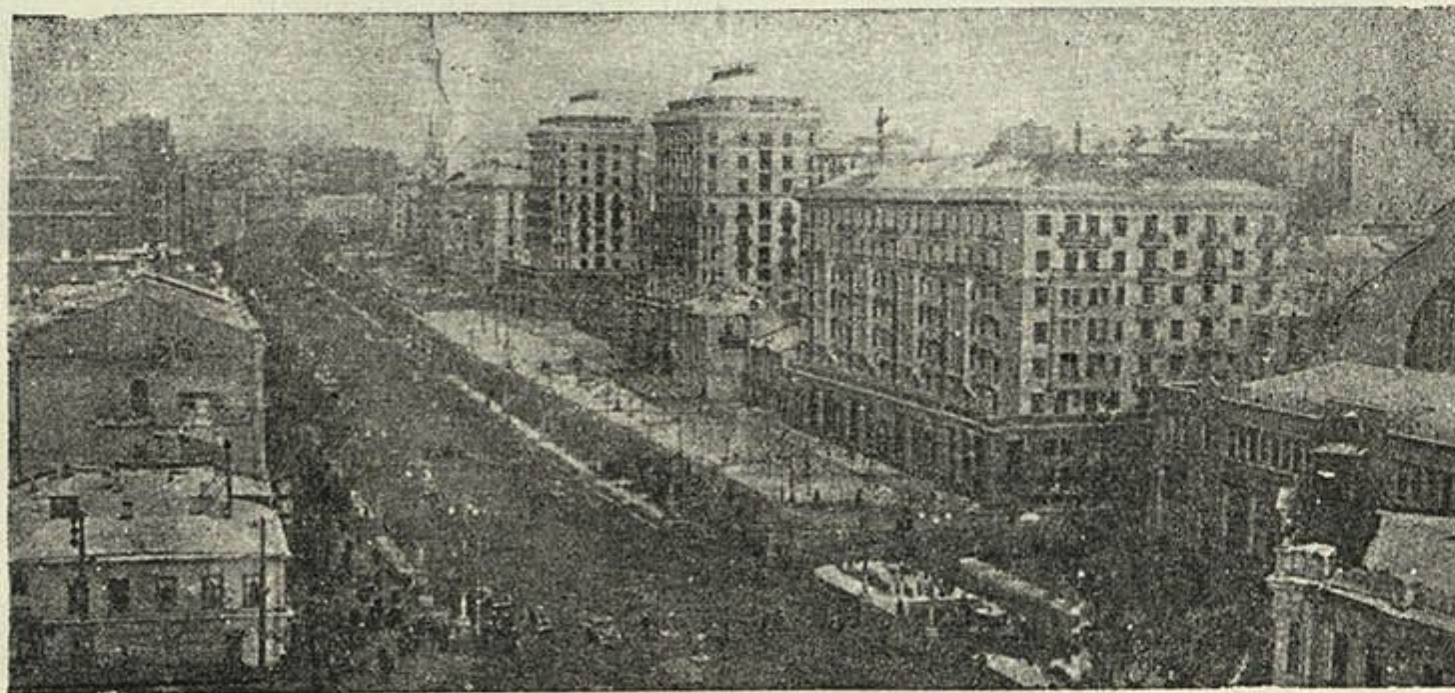
Паўстала гнеўная яна
Сумесна з родным рускім братам —
Прышла жаданая вясна,
Разбілі мы крывавых катаў.
Яны ўсе ў норы, як краты,
Ад сонца уцякалі злыя,

Навекі вольнай стала ты,
Сястра вялікае Расіі.

Калі-ж на ніву на тваю
Прышла фашысцкая навала,
Табе тады ў цяжкім баю
Сястра-Масква дапамагала, —
Навек развевалася цьма,
Зноў дні прышлі к нам веснавыя,
Ты стала вольнай ад ярма,
Сястра вялікае Расіі.

Нямала ўжо мінула год,
Як ты ўз'єдналася, Украіна,
У ясны сонечны палёт
Імкнешся смела і няспынна.
Да лепшай мары у жыцці —
У дні камунізма залатыя
На крыллях радасці ляці,
Сястра вялікае Расіі!

Пераклад з украінскай мовы
Рыгора НЯХАЯ.

Київ. Галоўная вуліца горада — Крэшчацік.

Фото В. Кітаса

ГАЛОЎНЫ ІНЖЫНЕР

ЧАТЫРОХГАДОВАЯ Людэчка, прачнуўшыся, убачыла, што мама ўсё яшчэ сядзіць за сталом над кнігай, як і тады, калі яна клалася спаць.

— Мама! — паклікала Людэчка.

— Што, дачушка? — Валянціна Яфімаўна падыйшла да людэчкінага ложка, паправіла коўдру.

— Мама, а ты не клалася спаць? Усё пра паравозы чытаеш?

— Ах, ты мая цікаўная! Усё цябе цікавіць! Вядома, пра паравозы. Спі... Яшчэ ноч, цёмна на вуліцы.

Спаць-бы час і Валянціне Яфімаўне. Але трэба дачытаць кнігу. Удзень не заўсёды выбераш час пазаймацца. Вытворчасць, грамадскія справы, сямейныя клопаты. А не чытаць — нельга. Галоўнаму інжынеру паравознага дэпо трэба крочыць у нагу з жыццём. Тэхніка ўвесь час рухаецца ўперад. Здаецца, зусім нядаўна скончаны інстытут, а колькі новага з'явілася за гэты час на чыгуначным транспарце. Айчынная прамысловасць выпусціла новыя, больш дасканалыя лакаматывы. У пасажырскіх цягніках усё часцей паяўляюцца вагоны, абсталяваныя ролікавымі падшыпнікамі. За што ні вазьміся — усюды новае. Яно нястрымна пракладае сабе дарогу. У ходзе сацыялістычнага спаборніцтва з'явілася шмат больш дасканалых металаў працы.

Вось учора ў кабінет галоўнага інжынера зайшоў старшы машыніст камасольскага паравоза Уладзімір Лацапнёў. Валянціна Яфімаўна ведае неспакойны характар гэтага чалавека. Брыгада Лацапнёва даўно знаходзіцца на добрым рахунку, не зыходзіць з Дошкі гонару. Але, стаўшы ў рады перадавікоў, Уладзімір не перастаў «недакоіць» галоўнага інжынера наватарскімі прапановамі.

— Прабачце, Валянціна Яфімаўна. Але мне патрэбна абавязкова ваша па-

рада, — сказаў Уладзімір, усаджваючыся ў крэсла.

Машыніст раскажаў, што яго брыгада не задаволеная вынікамі эканоміі паліва, хоць за апошні час яна сэканоміла не адзін дзесятак тон вугалю. Іншы на месцы Лацапнёва, магчыма, радаваўся-б сваім поспехам, а гэты хоча ведаць, ці нельга павялічыць параўтварэнне катла. Інакш кажучы, ці не можна знімаць з плошчы нагрэву больш пары, чым прадугледжана нормай?

Адказаць на гэтае пытанне не проста. Даць стандартныя парадкі Валянціна Яфімаўна, зразумела, не магла. Параўтварэнне катла залежыць ад вельмі многіх прычын. Вось чаму дамовіліся: перш Валянціна Яфімаўна сама перачытае літаратуру па тэорыі параўтварэння, а ўжо потым раскажа, што трэба рабіць машыністу.

Шуршаць старонкі кніг. У спытку з'яўляюцца складаныя формулы. У працэсе чытання афармляюцца ўласныя думкі, якія ўзніклі пры назіранні за работай паравозных брыгад. Гэтыя заўважкі ўвойдуць потым у канспект лекцыі для машыністаў.

Валянціна Яфімаўна — клапатлівая дарадчык магілёўскіх паравознікаў. Яна энергічна прапагандуе перадавыя метады працы, змагаецца за разгортванне сацыялістычнага спаборніцтва, накіроўвае творчую думку паравознікаў на вырашэнне адказных задач, дапамагае адстаючым заняць дастойнае месца ў калектыве.

...Ішоў 1944 год. Савецкая Армія прасоўвалася на захад. Вось ужо вызвалена Беларусь. Дачка данецкага шахцёра, Валянціна Кашчэева ніколі раней не бывала ў гэтым краі. Яна вырасла ў Данбасе. Вучылася ў Растове-на-Дону, на паравозным факультэце Інстытута інжынераў чыгуначнага транспарту. Пры выпуску перад маладымі інжынерамі адкрывалася шырокая да-

рога для самастойнай працы. Узнікла пытанне: куды паехаць, у якім калектыве прыкласці накопленыя веды?

І Кашчэева папрасіла паслаць яе на Беларускаю чыгунку.

Кашчэеву прызначылі інжынерам па рамонту паравозаў у Магілёўскае дэпо. Яно яшчэ аднаўлялася, а ўжо на рамонт прыходзілі пакалечаныя вайной паравозы.

Мноства праблем патрабавалася вырашаць хутка і беспамылкова. І Валянціна Яфімаўна паспявала ўсюды. Давдаўшыся з газет аб пачынанні калектыва дэпо станцыі Цімашэўская, Валянціна прапанавала пачаць капітальнае аднаўленне паравозаў і ў Магілёўскім дэпо. Яе падтрымалі. Было адноўлена некалькі пакалечаных паравозаў, якія павінны былі пайсці на звалку.

Праз некаторы час Валянціна Яфімаўна ўжо ўзначальвала тэхнічнае бюро дэпо. Затым стала начальнікам вытворчага аддзела. А вось ужо тры гады працуе на пасадзе галоўнага інжынера.

Яна — першы дарадчык рацыяналізатараў. У 1953 г. колькасць рацыяналізатарскіх прапаноў узрасла амаль удвая супроць 1952 г. Дзесяткі каштоўных удасканаленняў далі магчымасць знізіць прастой паравозаў, павысіць якасць рамонту. Усё гэта адбілася на разгортванні руху пяцісотні-каў-цяжкавагавікоў. У кожнай навіне ёсць доля працы не толькі рабочых-рацыяналізатараў, але і галоўнага інжынера.

Шмат падзяк ад вытворчых работнікаў атрымала Валянціна Яфімаўна за палепшанне тэхналогіі прамывачнага рамонту, за добрыя парадкі па догляду за лакаматывамі. Сотні тон паліва збераглі ў мінулым годзе паравозныя брыгады. Дзесяткі тысяч рублёў сэканомлена на гаспадарчаму разліку. Сотні тысяч тон грузаў перавезлі звыш плана машыністы ў цяжкавагавых цягніках. І ў гэтым адчуваюцца клопаты галоўнага інжынера аб пашырэнні перадавых метадаў працы.

За сумленную і самаадданую працу Валянціна Яфімаўна ўзнагароджана знакамі «Ударніку сталінскага закліку» і «Выдатны паравознік». Валянціна Яфімаўна з'яўляецца дэпутатам Магілёўскага гарадскога Савета. Вытворчая і грамадская дзейнасць не перашкаджае ёй павышаць свае палітычныя веды. У гуртку палітэканоміі яна адна з актыўных слухачоў.

Валянціна Яфімаўна не супакойваецца на дасягнутым. Яна шукае шляхі далейшага палепшання вытворчай дзейнасці дэпо, якое стала для яе родным домам.

Д. ЛОСЕУ

ДРУЖБА

Перад намі — пакой інтэрната, які славіцца на фабрыцы імя Тэльмана дружбай яго насельнікау рабочых.

Год сем назад тут пасялілася восем дзяўчат са школы ФЗН абутнікаў. Хоць дырэкцыя фабрыкі і забяспечыла іх неабходнай мебляй, усё-ж у пакоі было неяк пуста.

— Самі створым утульнасць, — сказала разважлівая Раіса Голуб.

І дзяўчаты ўзяліся за справу. Шылі, вышывалі, мярэжылі. Усё ў іх было агульным: хлеб дзялілі папалам, абновы спраўлялі ўсім пакоем — сёння адной, заўтра другой. Хутка пакой стаў не горшы любой кватэры.

Але ці даўгавечна дзявочая сям'я? Так павялося: пасталее дзяўчына, прыглянецца хлопцу — выйдзе замуж. За год у інтэрнаце адгулялі тры вяселлі, стала прасторней, хоць і не так весела.

Першым было вяселле Лены Катоўскай. Вышла яна замуж

за шафёра легкавых машын Сяргея Войціка. Затым згулялі вяселле Волькі Барадульскай, потым Любы Грыбковай. Выдавалі замуж так, як належыць у добрых сем'ях, каб мацней была дружба.

Здавалася, рассыплецца дружная сям'я, бо, калі верыць старой прыказцы, дык дзявочая дружба толькі да мужняга парога. Выйдзе дзяўчына замуж — забудзе сябровак.

Але сапраўднай дружбе нічога не страшна. Дзяўчаты часта бываюць у гасцях у замужніх сябровак; тыя прыходзяць у інтэрнат, як у родны дом, з якім звязаны ўспаміны маладосці.

Вось і цяпер правадаць дзяўчат прышла Лена Катоўская з мужам Сяргеем Войцікам. У маладых бацькоў — сын Сашка.

На здымку (злева направа): Сяргей Войцік, Жэня Голуб, Лена Катоўская, Раіса Аўчыннікава, Вера Лапцёнак і Раіса Голуб.

Фото А. Дзітлава.

Пісьмо Елены Ціхавей

Анна ЛЯНОТА,
галоўны рэдактар часопіса «Пшыяцюлка»

В Ё прасілі напісаць артыкул аб жыцці жанчын Народнай Польшчы.

Калі я ўдумалася ў лічбы вялікіх перамен, што адбыліся ў нашым жыцці, і абдумвала артыкул аб гэтых пераменах, мне трапіла ў рукі пісьмо Елены Ціхавей з вёскі Варшкова, прысланае ў рэдакцыю часопіса «Пшыяцюлка».

Сваё пісьмо Елена Ціхавей пісала, не думаючы аб яго публікацыі. Вось што яна пісала: «У мяне проста адкрылася душа, і я перанесла на паперу ўсё тое, што адчувала». Тады я падумала: магчыма, пісьмо жанчыны з польскай вёскі лепш пазнаёміць вас, жанчын Беларусі, з тым, як мы жывем, як працуем, што думаем аб нашым жыцці ў Народнай Польшчы.

* * *

«Я працую на малочнай ферме. Працаваць пачала 1 верасня 1952 года. Спачатку, як і ва ўсякай рабоце, сустракаліся цяжкасці, але чалавек звычайна прывыкае да іх і пазнае ўсё хараство сваёй работы. Аднак у рабоце важна не толькі звычка, яе трэба яшчэ і любіць, і тады чалавек будзе доб-

ра працаваць. А я люблю сваю работу.

Дзякуй нашай народнай дзяржаве за тое, што яна стварыла нам такія добрыя ўмовы.

Мы, жанчыны, хочам працаваць і ўмеем працаваць. Дзеці нашы вучацца, а мужы больш не дакараюць нас тым, што на нас працуюць. Калі я яшчэ не працавала, а працаваў толькі муж, ён часта гаварыў мне: «Ты нічога не робіш, я на цябе працую, а ты толькі сядзіш дома». Цяпер жа, калі і я працую, ён мне больш не гаворыць гэтага. Мяне паважаюць, і гэтую павагу я адчуваю не толькі з боку мужа, але і з боку ўсіх жыхароў нашай вёскі. Мяне паважаюць за маю працу.

Мы добра разумеем значэнне таго, што мы, жанчыны, карыстаемся аднолькавым правам з мужчынамі.

Мы маем роўныя правы ўсюды і ва ўсім: у працы, вучобе, у кіраванні дзяржавай. Маё сучаснае жыццё адрозніваецца ад перадаваўшага, як дзень ад ночы.

Я выходжу сваіх братоў і сябр, бо яны засталіся сіротамі. Брат вучыцца ў 9 класе, сястра ў мінулым годзе скончыла сямігод-

ку, другая сястра здала экзамены на атэстат сталасці і зараз вучыцца ў педагагічным ліцэі. Яна будзе настаўніцай. Калі ў студзені 1951 г. памерла наша маці, я ўзяла іх да сябе.

У мяне ёсць і свае дзеці сын і дачка. Сыну шэсць год, дачцы два гады. Мой муж і я — мы з'яўляемся членамі вытворчага кааператыва, але ў нас ёсць свой дом і 94 ары зямлі, якую мы самі апрацоўваем. Ёсць у нас і карова. І хоць работы па гаспадарцы шмат, мы працуем з радасцю. Я не магу пахваліцца, што ў мяне шмат сукенак, але не адразу-ж Кракаў будаваўся.

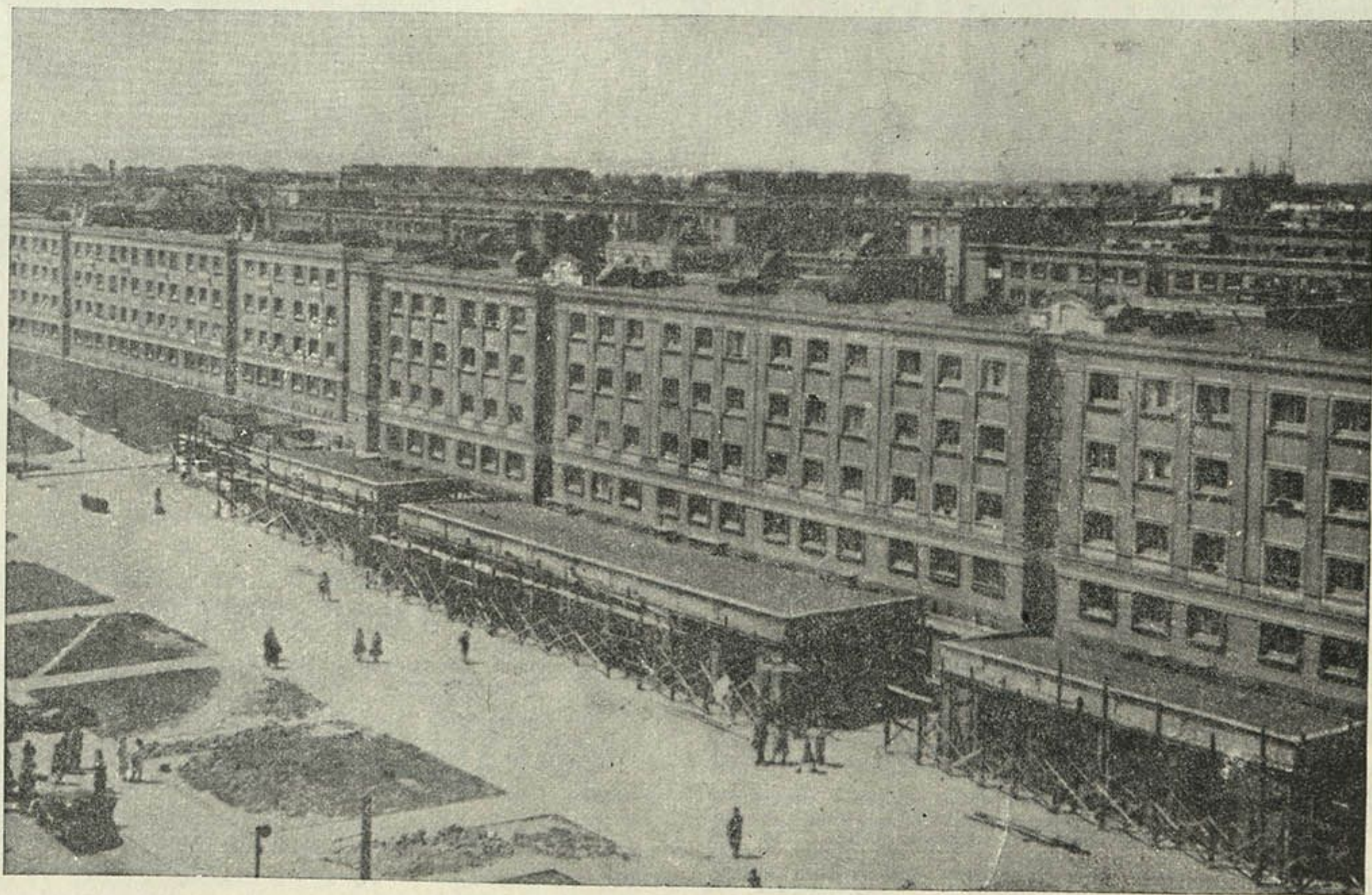
Сёстры і браты скончылі школы. Мае дзеці падрасцуюць, і мне тады будзе лягчэй. Самае галоўнае, што ніхто не ходзіць абадрачным і галодным, а будучае — за намі.

Пасля работы мы з мужам бываем у кіно. Я вельмі люблю савецкія фільмы. У іх мы бачым жыццё і душу савецкага чалавека. Многаму можна павучыцца з гэтых фільмаў.

Хоць мне яшчэ і нямнога год — усяго дваццаць восем, але я добра памятаю перадаваўшы час і ні за што не хачу яго звароту. Перад вайной я хадзіла ў школу і добра вучылася, але аб прадаўжэнні адукацыі не магло быць і гутаркі.

Да пятнаццаці год я пасвіла кароў, цягала на плячах з лесу галлё,

Варшава сёння. Агульны выгляд аднаго з новапабудаваных раёнаў польскай сталіцы — Муранаў.

корм для кароў, падсцілку на зіму, восенню працавала на чужых палях за бульбу, бо сваёй ніколі не хапала. Мы мелі ўсяго два моргі зямлі, а было нас сем чалавек. Бацька хварэў астмай. У маці хворае сэрца, і я самая старэйшая ў сям'і. Можаш сабе ўявіць, «Пшыяцюлка», што гэта было за жыццё. І так мы жылі да 1944 года. Перад канцом вайны бацька гаварыў: «Хутчэй-бы прышла Савецкая Армія і вызваліла нас». Ён верыў, што нашым вызваліцелем будзе Савецкая Армія.

Памятаю, аднойчы, уначы прышлі да нас фашысты і да поўсмерці збілі бацьку. Бацька доўга не мог крануць ні рукой, ні нагой. Яны даведаліся, што ён камуніст, што ён за Расію.

Калі закончылася вайна, мы пераехалі ў заходнія землі. Там бацька атрымаў гаспадарку ў вёсцы Варшкова. Але ён быў ужо вельмі хворы і ў студзені 1947 г. памёр. Памятаю яшчэ — перад вайной бацька ціха, каб ніхто не чуў, спяваў Інтэрнацыянал. Мы тады мала што разумелі. Але бацька гаварыў нам, што прыдзе такі час, аб якім спяваецца ў гэтай песні. А калі паміраў, сказаў нам, што ён рады, дажыўшы да гэтага часу. Дзеці яго не прападучь, з іх выйдучь сапраўдныя людзі...

Наша дзяржава дапамагае выхоўваць сірот, і яны адказваюць сваёй дзяржаве сторазавай падзякай. Я гэта бачу па сваіх братах і сёстрах, бачу, як яны ўдзячны нашай народнай дзяржаве. І гэта правільна.

Елена Ціхавей».

Так піша перадавая сялянка, член вытворчага кааператыва Елена Ціхавей. Так думаюць многія польскія жанчыны, якія змагаюцца за новае жыццё ў вёсцы і ў горадзе.

Нядаўна ў нас адбылося паседжанне пленума нашай жаночай арганізацыі — Лігі жанчын. З трыбуны пленума чуваць былі галасы працоўных жанчын, якія прыехалі з усіх канцоў Польшчы. У прамовах дэлегатак адчувалася тая-ж любоў да Радзімы, якая нас усхвалявала ў пісьме перадавой сялянкі Елены Ціхавей.

На гэтай нарадзе жанчыны гаварылі аб усіх набалелых пытаннях, аб пытаннях, якія неабходна яшчэ вырашаць і якія ўжо вырашаны.

У гэтых выступленнях адчуваліся клопаты гаспадароў, трывога аб недахопах і аб жаданні іх ліквідаваць.

У барацьбе з класавым ворагам, у барацьбе за новае жыццё выраслі рады грамадскіх работніц. Яны дапамагалі і будуць дапамагаць мільёнам польскіх жанчын ствараць лепшае, цудоўнае, радаснае жыццё.

Нядаўна ў Мінску пабывала дэлегацыя мангольскага Таварыства культурнай сувязі з Савецкім Саюзам. У ліку дэлегатаў была заслужаная артыстка Мангольскай Народнай Рэспублікі Цэрэндулма.
На здымку: заслужаная артыстка Мангольскай Народнай Рэспублікі Цэрэндулма і народная артыстка СССР і БССР, лаўрэат Сталінскай прэміі Ларыса Пампееўна Александровская.
Фото В. Лупейкі
(Фотахроніка БелТА).

Іаганес Р. БЕХЕР

ПЕСНЯ ПРА НОВУЮ ЗЯМЛЮ

Калі сяляне моц сваю спазналі
І, вышаўшы на волю з хат сваіх,
Абшарніцкія межы зааралі —
Зямля ўрачыста прывітала іх.

І то было другое нараджэнне
Зямлі нямецкай. Знішчан быў палон.
Доўгачаканых трактараў з'яўленне,
Дасюль нязнаны абяцала плён.

Прышоў канец і крыўдам і абразам,
І працы гімн пяюць гаспадары;
Ды і зямля пая суладна разам,
Ім ураджай рыхтуючы ў дары.

Тут пан не ўладзен, раб не гне спіну.
Тут вольны люд ўзнямае цаліну.

Пераклад з нямецкай мовы
С. ДЗЯРГАЯ.

МАГУТНАЯ, НЕПЕРАМОЖНАЯ

23 ЛЮТАГА ўся наша краіна адзначае 36 гадавіну Савецкай Арміі. Наша армія — плоць ад плоці народа, надзейны і верны вартаўнік яго мірнай стваральнай працы.

Савецкія людзі любяць сваю армію, гамарацца яе поспехамі, нястомна аб ёй клапацяцца. У нашым соцыялістычным грамадстве народ і армія складаюць адно цэлае, адну вялікую сям'ю будаўнікоў кунізма.

Створаная і выпеставаная Комуністычнай партыяй у агні жорсткіх бітваў супроць іншаземных інтэрвентаў, наша армія з чэсцю апраўдвае надзеі і мары савецкага народа.

Вялікая Айчынная вайна паказала, што наша родная Савецкая Армія з'яўляецца першакласнай арміяй, што яе зброя — лепшая ў свеце, што яе асабісты састаў валодае высокімі маральна-баявымі якасцямі. Усе народы нашай многанацыянальнай дзяржавы імкнуліся да аднаго — перамагчы ворага, не спыняючыся ні перад якімі ахвярамі і цяжкасцямі.

Сын рускага народа, Александр Матросаў у распачуючую хвіліну бою закрыў сваім целам дыхающую агнём амбразуру варожага дзота. Цаной свайго жыцця ён забяспечыў таварышам па зброі шлях да перамогі.

Подзвіг Матросова паўтарылі украінцы Пракальчык і Гутчанка, узбек Туйчы Эрджыгітаў, эстонец Іосіф Лаар, удмурт Кулікаў, кіргіз Чалпанбай Тулебердыеў, беларус Пётр Купрыянаў.

З пачуццём гордасці ўспамінаюць савецкія людзі гераічны подзвіг доблеснага сына беларускага народа капітана Гастэлы, які абрушыў свой пашкоджаны ў баі самалёт на скапленне фашысцкіх танкаў, аўтамашын, жывой сілы, чым нанёс ворагу адчувальную страту.

Самааддана абараняў родную зямлю ад гітлераўскіх акупантаў сын віцебскага чыгуначніка Леанід Буткевіч. За перыяд Вялікай Айчынай вайны ён асабіста знішчыў сваёй снайперскай вінтоўкай 327 фашыстаў. Да 5 000 варожаў салдат і афіцэраў знішчылі толькі за адзін год яго вучні. За ратны подзвіг лейтэнанту Буткевічу прысвоена званне Героя Савецкага Саюза з уручэннем ордэна Леніна і Залатоў Звязды.

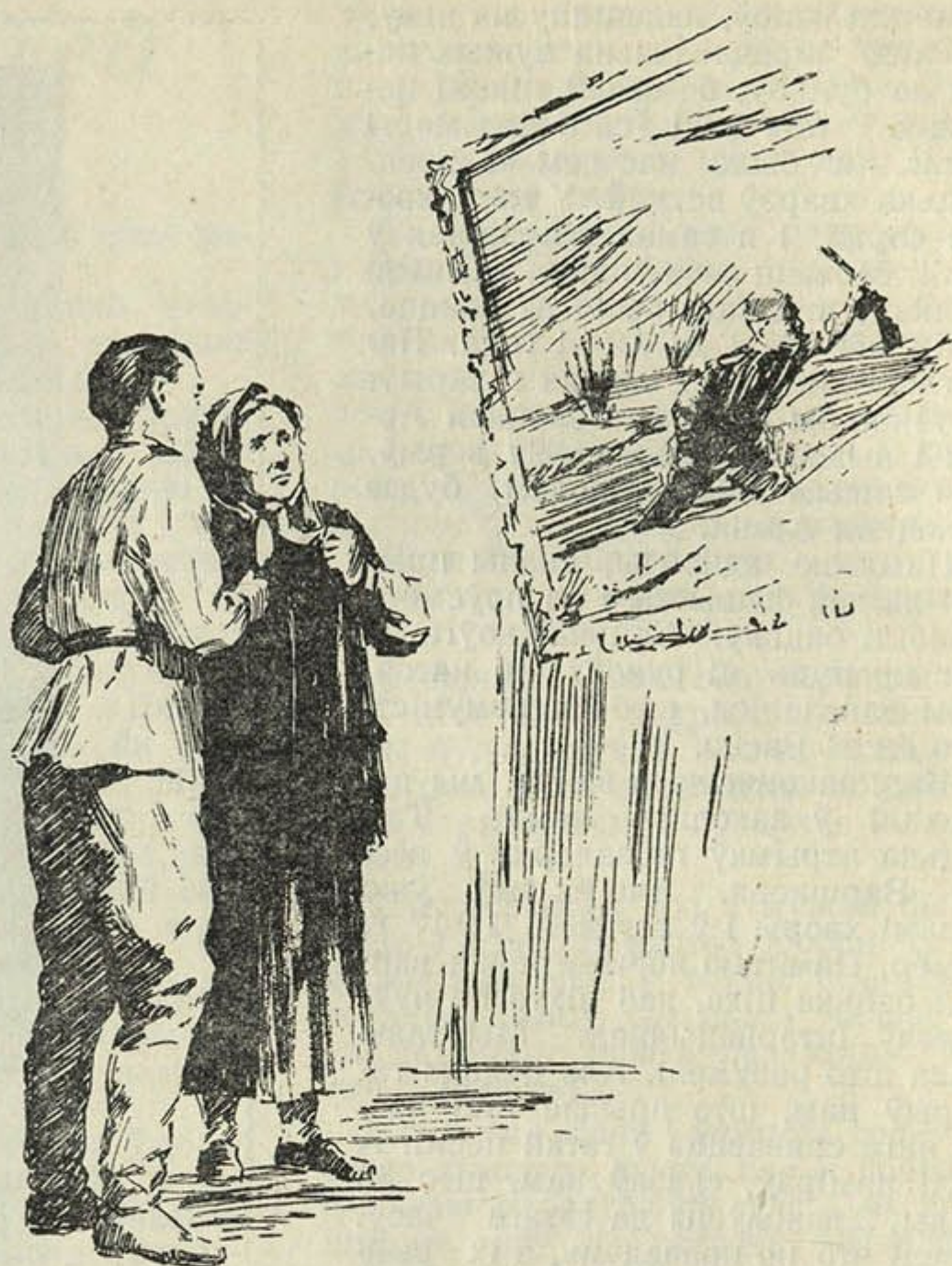
Поплеч са сваімі мужамі і братамі змагаліся за свабоду і чэсць Радзімы савецкія жанчыны і дзяўчаты. Верныя патрыёткі, яны ішлі на фронт санітарамі, сувязістамі, снайперамі, разведчыкамі, лётчыкамі баявых машын. Савецкі народ ніколі не забудзе імёнаў сваіх слаўных дачок: партызанак Зоі Касмадзе-янскай і Лізы Чайкінай, снайпераў Наталлі Каўшовай і Марыі Паліванавай, кулямётчыцы Маншук Маметавай.

Неўміручай славай аваяны імёны беларускіх партызанак-гераінь: Рымы Шаршнёвай, Елены Колесавай, Надзеі Траян і іншых.

У апошні час баявая магутнасць нашых Узброеных Сіл паднялася на вышэйшую ступень. Усе роды войск аснашчоны новым сучасным узбраеннем, якое па сваіх якасцях значна пераўзыходзіць узбраенне нашай арміі перыяда Вялікай Айчынай вайны.

Воіны Савецкай Арміі зорка сочаць за ўсімі прошакамі імперыялістаў і заўсёды гатовы даць сакрушальны адпор любому агрэсару, які захацеў-бы парушыць мірнае жыццё савецкіх людзей.

Капітан Н. ТАРАНЕНКА.

Мал. І. Карпіновіч

Георгій ПАПОУ

У родным палку

ЧАЦВЕРТЫ дзень узапар валіў снег, і невядома было, калі ён перастане. Лукер'я Максімаўна сумна ўздыхала:

— Ну, і мяце... Свету белага не відаць!

Ёй пераваліла за шэсцьдзесят, валасы яе былі белыя, як той снег, што валіў за акном, а рукі — зморшчаныя і сухія, але трымалася яна прама і яшчэ даволі моцна. У вольны час любіла зазірнуць да каго-небудзь з суседзяў, пасядзець гадзіну-другую, даведацца пра вясковыя навіны, адвесці душу ў размовах...

А тут — мяцеліца, за дзверы выйсці страшна, таго і глядзі зваліць з ног, замяце снегам.

Лукер'я Максімаўна бязвыхадна сядзела дома, адчувала сябе ўсімі забытай.

Яе дачка Тамара, настаўніца, вярнуўшыся са школы, наспех абедала, правярала швыткі і зноў ішла — на сход ці яшчэ куды па справах. Праводзіўшы дачку, Лукер'я Максімаўна мыла пасуду, чысціла бульбу на вячэру, падматала падлогу. Потым брала са стала фотакартку сына Сцёпкі і, усеўшыся ля печы, доўга ў яе ўзіралася.

Сцёпка загінуў у вайну, калі яму не было і дваццаці год. Камандзір напісаў пра гэта і праз месяц пераслаў сцёпкіны ўзнагароды — ордэн Леніна і Залатую Звязду Героя Савецкага Саюза. Тады таксама была зіма, і за акном гарбаціліся пухлыя сумёты...

Часам Лукер'я Максімаўна даставала з куфэрка старыя салдацкія пісьмы і, разгладзіўшы іх на каленях, перачытвала

па складах. Амаль усе яны пачыналіся словамі: «Дарагая матуля!» І гэтыя словы краналі да слёз. Салдаты нізка кланяліся ёй, прасілі, калі ёсць лішняя, прыслаць фотакартку Сцяпана Дзмітрыевіча (так яны называлі Сцёпку), клікалі да сябе ў полк у госці...

— І пісем нешта доўга няма, — зусім засумавала Лукер'я Максімаўна.

Нарэшце, яна не сцярпела. Апанула аўчынны кажушок, павязала галаву цёплым пуховым шалем і сабралася да суседзяў. Падышла ўжо да дзвярэй і ўзялася за клямку, як раптам у сенцах пачуліся нечыя гулкія крокі, і на парозе выраслі незнаёмыя людзі ў забітых снегам шынялях. Разгублена адступіўшы на крок ад парога, Лукер'я Максімаўна ўглядалася ў незнаёмаў, пакуль тыя абмяталі боты венікам.

— Добры дзень, матуля! — адзін за другім паўтарылі незнаёмцы.

Тут Лукер'я Максімаўна здагадалася, што за госці да яе завіталі.

— Ой, гора маё, — заохала яна, спехам расшпільваючы кажушок. — І як толькі вы дабраліся?.. Нябось, праяблі наскрозь!..

— Нічога, матуля, мы прывычныя... Нам што дождж, што снег — усёроўна, — бліснуў зубамі той, што быў маладзей.

— Скідайце-ж шынялі ды праходзьце ў святліцу, да печы, — замітусілася Лукер'я Максімаўна.

Салдаты павесілі ля дзвярэй шынялі і шапкі, прайшлі ў святліцу. Лукер'я Максімаўна тым часам пачала завіхацца ля печы, потым дастала са склепу салёных гуркоў і талерку мочаных брусніц. Нарэшце, справіўшыся, запаліла сямілінейную лямпу, паставіла на бажніцы і прысела на сваё ўлюбёнае месца.

— І як толькі камандзіры вас адпускаюць? — прамовіла яна.

— Вельмі важная справа, матуля, вось і адпусцілі...

— Якая такая справа? — насцярожылася Лукер'я Максімаўна.

І тут высветлілася, што салдаты прыбылі толькі для таго, каб адвезці Лукер'ю Максімаўну да сябе на свята з выпадку пятнаццатай гадавіны палка. Камандзір даў ім «Победу» і строга-настрага наказаў: абавязкова прывезці... Але далей раённага цэнтра на «Победе» праехаць не ўдалося — усе прасёлкі замяло снегам. Тады сержант Пахомаў, той, у якога на пагонах пабліскавалі залацістыя лычкі, пакінуў шафёра з машынай, а сам з радывым Ягорушкіным дабраўся да вёскі на спадарожным паражняку. Цяжка было, вядома, але — нічога, дабраліся...

— Так што, матуля, збірайцеся, — унушальна прамовіў сержант у заключэнне.

Лукер'я Максімаўна захвалывалася. Ды як-жа! Яе клічуць у полк, дзе служыў Сцёпка. Ёй вельмі захацелася паехаць, але і боязна было пакідаць дом, Тамару і цягнуцца ў гэтую далеч. Яна шэсцьдзесят год пражыла ў родным Загаллі, але далей раённага цэнтра не выязджала.

— Куды ўжо мне, — сказала яна ўхільчыва.

Хутка са школы вярнулася Тамара.

— Ну, не-е... Маму я нікуды не адпушчу! Трыста кілометраў у такое надвор'е — жартачкі? — запратэставала яна, выслушаўшы просьбу гасцей.

— Па-першае, не

трыста, а дзвесце пяцьдзесят, — паправіў яе сержант Пахомаў. — Па-другое...

— А па-другое, Тамара Дзмітраўна, — з азартам падхапіў Ягорушкін, — ужо каму, каму, а нам, савецкім салдатам, даверыцца можна. Давязем матулю ў поўнай захаванасці і назад прывязем, будзьце спакойны!

Тамара хутка адхінула фіранку і глянула ў мутнае, залепленае снегам акно.

— Як прарвала, — уздыхнула Лукер'я Максімаўна.

II

Завіруха бушавала і на пяты і на шосты дзень. Цёмныя, з бялявымі краямі хмары звисалі так нізка, што здавалася, вось-вось зачэпаць за тэлефонныя правады. Зблізку яшчэ можна было разгледзець прыдарожныя бярозкі, што патанулі па пояс у гурбах, частыя ельнікі, адзінокія стагі на лугах. Але метраў у ста стаяла белая, непраглядная імгла.

Лукер'я Максімаўна сядзела ў машыне побач з Ягорушкіным і праз плячо шафёра ўзіралася ў пустынную дарогу.

«Нічога сабе, адважылася!» — думала яна, усміхаючыся.

К канцу трэцяга дня дарогі праз цёмную заслонку мяцеліцы паказаліся няясныя абрысы вялікага горада, у якім стаяў стралковы полк. Быў ранні вечар. У вокнах ужо свяціліся жоўтыя агні. На вуліцах усё часцей трапляліся пешаходы. І калі ззаду засталася шырокая, расквечаная агнямі плошча, Пахомаў задаволена працягнуў:

— Пры-е-ехалі-і!

А яшчэ праз колькі хвілін машына спынілася ля трохпавярховага будынка з квадратнымі светлымі вокнамі. Гэта была казарма, такая вялікая, што, здавалася, у ёй свабодна змесціцца ўсе жыхары Загалля.

Першым з машыны вылез Пахомаў.

— Таварыш палкоўнік, — далажыў ён камусьці, — з'ездзілі добра...

— Малайцы, гвардзейцы, — пачула Лукер'я Максімаўна густы бас, які належаў, як яна меркавала, самаму старэйшаму начальніку. — А дзе-ж наша дарагая госця? Папраўдзе кажучы, мы тут усе вочы прагледзелі.

— Выходзьце, матуля, — паспяшыў Ягорушкін. — Ды кажух пакіньце тут, цяпер ён вам не патрэбны.

Лукер'я Максімаўна з цяжкасцю вызвалілася з кажуха і вышла з машыны на расчышчаную дарожку. Пры святле электрычнай лямпачкі, што вісела над уваходам у казарму, яна ўбачыла салдат і афіцэраў, якія сабраліся яе сустракаць. Іх было чалавек трыццаць, не менш. Стаялі яны поўкругам, усе такія ладныя, падцягнутыя. Начальнік, якому дакладваў Пахомаў, падышоў да Лукер'і Максімаўны, узяў яе зморшчаную руку і, не выпускаючы, павольна прамовіў:

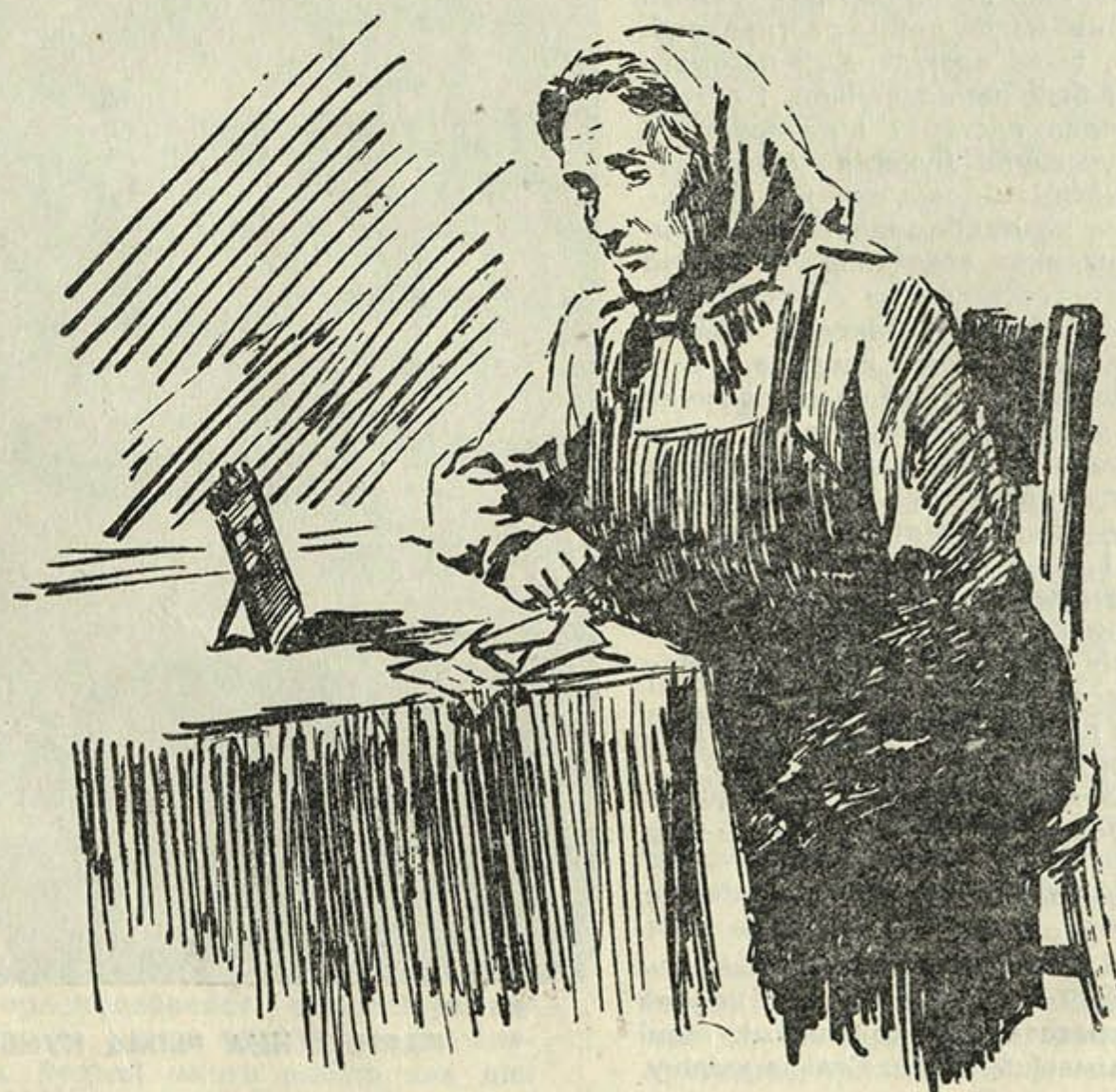
— Добры дзень, Лукер'я Максімаўна! Дзякуй вам, што прыехалі. Прашу знаёміцца, — ён паказаў на салдат і афіцэраў. — Бачыце, колькі сабралася!

Лукер'ю Максімаўну яны віталі, як і камандзіра. Адны гаварылі: «Добры дзень, Лукер'я Максімаўна!», другія называлі матуляй, трэція трэслі за руку, так што пальцы яе хутка адрантвелі. Лукер'я Максімаўна не ведала, што адказаць гэтым незнаёмым і ў той-жа час такім блізкім ёй людзям. Слёзы пацяклі па яе шчоках. Але яна не прабавала стрымаць іх, — стаяла, кланялася направа і налева, усміхалася збянтэжанай усмешкай.

— Дзякуй вам, сынкі мае, — прашаптала яна праз сілу.

— Гэта вам, матуля, дзякуй, што прыехалі.

— А чаму-б і не прыехаць? — раптам падбадзёрылася Лукер'я Мак-

сімаўна. — Ды з такімі малайцамі не толькі што сюды, на край свету можна ехаць!

Навокал засмяяліся.

— Ну, а цяпер пойдзем уладжвацца, — сказаў палкоўнік і, узяўшы Лукер'ю Максімаўну пад руку, накіраваўся ў казарму.

III

Лукер'і Максімаўне адвялі цесны пакойчык санітарнай роты. Тут было ціха, цёпла, утульна. На сталё стаяў графін з вадой і дзве гранёныя шклянкі. Ад сурвэты, як і ад прасціні, якою быў пасцелены ложка, пахла свежаю рачной вадой.

За акном паранейшаму валіў снег, але вецер пачынаў сціхаць. Таполі, што раслі пад акном, цяпер шумелі цішэй і раўней. Лукер'я Максімаўна чула, як у калідоры змяняўся днявальны, як каля казармы, гулка тупаючы, праходзілі салдаты. Яны дружна спявалі:

Эх, Расія, любімая зямля,

Родныя бярозкі і палі...

Лукер'і Максімаўне вельмі спадабалася песня. Успомніліся бярозавыя пералескі, што рассыпаліся вакол Загалля. Там любіў бегаць з аднагодкамі яе Сцёпка...

«Схадзіць да салдат, ці што», — падумала Лукер'я Максімаўна. Ёй даўно хацелася падняцца наверх, паглядзець, што там, але ніяк не магла адважыцца. Разы два выходзіла ў калідор, але, убачыўшы днявальнага, вярталася назад. Потым усё-ж накінула на плечы пуховы шаль і, не спяшаючыся, паднялася на другі паверх.

У шырокім праходзе паміж двума радамі ложкаў яна ўбачыла пастроеных на вячэрнюю паверку салдат. Перад строем са швыткам у руках стаяў старшыня.

«Вось несвоечасова прышла», — падумала Лукер'я Максімаўна і хацела было скрыцца, але ў гэты час пачула каманду «Смірна» і зычны голас старшыні:

— Герой Савецкага Саюза гвардыі ефрэйтар Сцяпан Коласаў, — выкрыкнуў ён.

— Герой Савецкага Саюза гвардыі ефрэйтар Сцяпан Коласаў паў смерцю храбрых у баях за свабоду і незалежнасць нашай Радзімы, — урачыста адказаў сержант Пахомаў.

У Лукер'і Максімаўны нават ногі падкасіліся. «Божа, ды што-ж гэта такое!» — прашаптала яна, бляднеючы.

Нічога не памятаючы, яна выбралася на лесвічную пляцоўку і пайшла да сябе ў пакой. Прысела ля стала і задумалася. Яна сядзела, ківаючыся ўсім целам, думала пра Сцёпку, а ў вушах усё гучэў урачысты адказ сержанта Пахомава: «паў смерцю храбрых...»

Раніцай, вярнуўшыся з сталовай, Лукер'я Максімаўна зноў паднялася на другі паверх. Ягорушкін ішоў наперадзе і нахаду тлумачыў, што дзе размяшчаецца.

— Вось, матуля, канцылярыя, — гаварыў ён, яўна ганаручыся тым, што так блізка знаёмы з маці Героя. — А тут — пакой палітасветработы... А гэта — клас тактычнай падрыхтоўкі...

Яна яшчэ ўчора звярнула ўвагу на вялікі партрэт салдата з чорнымі вачыма, але ўвечары не магла добра разгледзець. Цяпер-жа, спыніўшыся каля яго, была здзіўлена. З партрэта на яе глядзеў Сцёпка, такі, якім быў перад вайной, і ў той-жа час нейкі асаблівы: ледзь-ледзь пастарэў і раздаўся ў плячах. «Ну, ды гэта-ж ён, — уздыхнула Лукер'я Максімаўна. — Тыя-ж зросшыся на пераносіцы бровы, той-жа пакаты, упарты лоб, тая-ж цёмная ямачка на падбародку, тая-ж узятая ў спадчыну ад бацькі ўсмешка, якая асвятляла ўвесь твар скупым унутраным святлом...»

— А вось, матуля, яшчэ адна карціна. Таксама Сцяпан Дзмітрыевіч, — сказаў Ягорушкін, паказваючы направа.

Лукер'я Максімаўна моўчкі павярнулася і ўбачыла вялікую, амаль ва ўсю сцяну, карціну, на якой было намалёвана нешта зусім для яе незразумелае. Справа і злева віднеліся акопы, да неба ўзняліся чорныя слупы разрываў... А пасярод — зямлянка не зямлянка з вузкім прадаўгаватым акном, з якога тырчэў ствол кулямёта. І на гэты ствол наваліўся грудзьмі салдат у кажуху, з аўтаматам у руцэ.

— Што-ж гэта? — спытала Лукер'я Максімаўна.

— А гэта Сцяпан Дзмітрыевіч закрывае ўласным целам амбразуру варожага дзота, — растлумачыў Ягорушкін.

Лукер'я Максімаўна ўся неяк падабралася, нібы самой раптам стала холадна ў гэтай прасторнай казарме.

— Ён паўтарыў подзвіг Александра Матросова, — задуманна прамовіў Ягорушкін. — А вось яго ложка, першы ад дзвярэй.

Лукер'я Максімаўна не зрушылася з месца.

— А вось ложка, — паўтарыў Ягорушкін.

Лукер'я Максімаўна падышла да ложка, адметнага ад іншых хіба толькі тым, што ён быў засланы новай суконнай коўдрай і новымі, старанна адпрацаванымі прасцінямі. Маці стаяла, як укапаная, не ў сілах вымавіць слова. Стаяла хвіліну, другую, простая, строгая, прыгожая...

Калі, нарэшце, узяла сухія шэрыя вочы, то ўбачыла, што салдаты, колькі іх было ў казарме, усталі са сваіх месц і падышлі бліжэй.

— Вось колькі вас у мяне, сыноў, — сказала маці праз набегшыя слёзы.

— Сядайце, матуля, — прапанаваў нехта, падстаўляючы крэсла.

... У той-жа дзень адбыўся сход, прысвечаны пятнаццатай гадавіне палка.

Лукер'я Максімаўна сядзела за сталом, па правы бок ад камандзіра. Яна слухала дакладчыка, які некалькі раз успомніў і яе імя, але думала пра іншае.

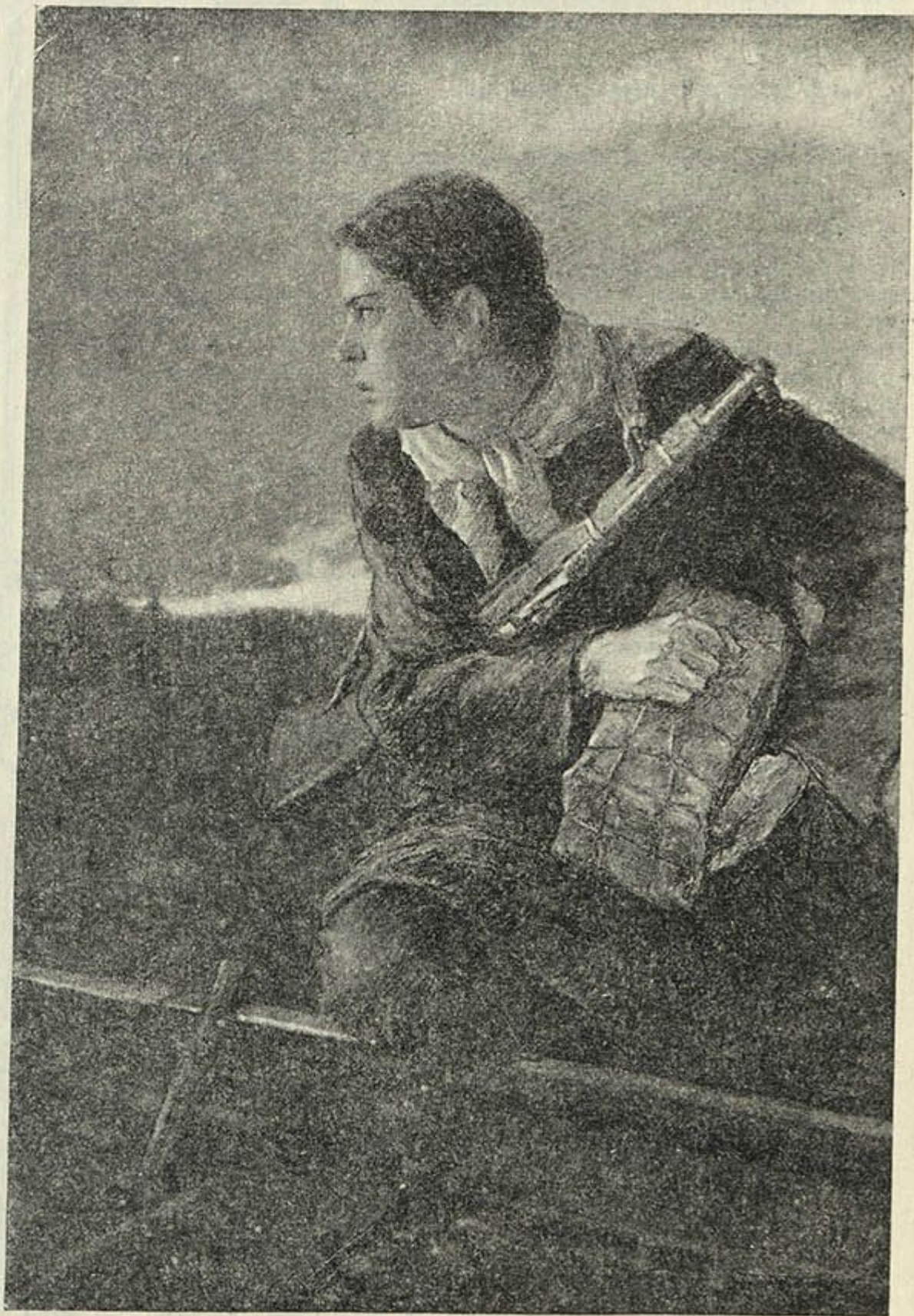
Перад ёй неадступна стаяў сын, Сцёпка. Яна бачыла яго то зусім маленькім, успомніла нават, як аднойчы ён забраўся ў гарод і нарываў цэлы пук яшчэ маладой, з мышыны хвост, морквы, за што яму і папала ад бацькі; то ў дзень ад'езду ў армію, калі ён быў незвычайна ціхім, смірным, ласкавым, з раніцы не адыходзіў ад маці, усё супакойваў яе, прасіў не плакаць...

Толькі вось такім, якім яго паказалі на карціне, яна ніяк не магла ўявіць Сцёпку. Давялося-б ёй, — здаецца, ніколі не адважылася-б кінуцца на кулямёт, прыціснуць яго сваімі грудзьмі...

Лукер'я Максімаўна глянула ў вялізную, бітком набітую залу клуба. Недзе тут, у гэтай зале, сядзяць і Пахомаў і Ягорушкін, і іх прыяцелі, якіх яна яшчэ не ведае па імёнах, але якія з гэтага часу для яе такія-ж бясконца блізкія і дарагія, якім заўсёды быў родны сын.

І, глядзячы на іх, яна думала:

— Якія яны ўсе яшчэ маладыя... Як мой Сцёпка!..

ПАРТЫЗАНКА РЫМА КУНЬКО НА ДЫВЕРСІІ.

Малюнак мастака С. Раманава

В. І. ЛЕНИН І Н. К. КРУПСКАЯ СЯРОД СЯЛЯН У ВЕСЦЫ ГОРКІ ў 1921 ГОДЗЕ.

З карціны мастака Н. Сысоева
(Фотахроніка ТАСС)

Н. К. КРУПСКАЯ

27 лютага 1939 г. абарвалася жыццё старэйшага члена Комуністычнай партыі, бліжэйшага друга і памочніка вялікага Леніна, выдатнай савецкай жанчыны Надзежды Канстанцінаўны Крупскай. Гэтая вялікая страта цяжкім болем адгукнулася ў сэрцы працоўных Савецкага Саюза, якія ведалі яе як выдатнага педагога і дзяржаўнага дзеяча.

Скромная, сардэчная і простая ў сваіх адносінах да людзей, Надзежда Канстанцінаўна з'яўляецца ўзорам мужнасці, гераізма, самаадданага служэння народу.

Яна ўяўляецца нам заўсёды ў працы, у клопатах аб дзецях, аб школе, аб асвеце. Гэта — добрая, строгая і патрабавальная руская жанчына, выдатны педагог-тэарэтык, арганізатар народнай асветы. Але дзейнасць яе не абмяжоўваецца толькі галіной педагогікі. Надзежда Канстанцінаўна была памочнікам Леніна па барацьбе за вызваленне працоўных, агітатарам і прапагандыстам комуністычных ідэй, адным з вядзеных дзеячоў пролетарскага жаночага руху.

Нарадзілася Н. К. Крупская ў 1869 г. у Пецярбургу, у сям'і, звязанай з перадавым рэвалюцыйным асяроддзем. Пры дапамозе маці вельмі рана навучылася грамаце і пачала прывучаць сябе да штодзённай пасільнай працы, нібы прадбачачы свой нялёгкі жыццёвы шлях. Неўзабаве памёр бацька. І чатырнаццацігадовая дзяўчынка Надзя Крупская дае прыватныя ўрокі, каб пражыць і закончыць гімназію.

У 90-х гадах, будучы зусім юнай дзяўчынай, Надзежда Канстанцінаўна звязала свой лёс з рэвалюцыйным рабочым рухам. Спачатку, у 1890 г., яна ўступіла ў студэнцкі марксісцкі гурток, потым сама стала кіраваць марксісцкім гуртком. Пяць год працавала настаўніцай у вячэрняй нядзельнай школе рабочых за Нарвскай заставой у Пецярбургу і адначасова вяла там рэвалюцыйную работу. Калі марксісцкія рабочыя гурткі былі аб'яднаны В. І. Леніным у «Саюз барацьбы за вызваленне рабочага класа», Надзежда Канстанцінаўна прымае самы актыўны ўдзел у яго дзейнасці. Пры яе непасрэдным удзеле ішла падрыхтоўка да I з'езда сацыял-дэмакратычнай арганізацыі.

Надзежда Канстанцінаўна праследавалася царскай ахранкай, арыштоўвалася, але нішто не магло запалохаць яе, зламаць яе волю да барацьбы. Вельмі многа рабіла яна для Вадзіміра Ільіча, калі ён быў пасаджаны ў турму, дастаўляла

яму кнігі, наладжвала перапіску і сувязь з таварышамі па агульнай справе.

У 1896 г. за рэвалюцыйную работу Надзежду Канстанцінаўну арыштавалі. Пасля сямі месяцаў турэмнага зняволення яна была саслана ў сяло Шушэнскае, дзе ў гэты час адбываў ссылку Ленін. Там яна і выходзіць замуж за Вадзіміра Ільіча. «З той пары, — піша яна ў сваёй аўтабіяграфіі, — маё жыццё ішло следам за яго жыццём, я дапамагала яму ў рабоце, чым і як магла».

Пасля адбыццясылкі яна едзе ў Мюнхен да В. І. Леніна. Там яна працуе сакратаром рэдакцыі ленінскай «Іскры», прымае ўдзел у падрыхтоўцы II з'езда партыі.

У Лондане ў 1905 г., у перыяд падрыхтоўкі да III з'езда партыі, яна працуе сакратаром рэдакцыі газеты «Вперед», пазней — сакратаром рэдакцыі газеты «Пролетарый». У перыяд 1905 г. у Пецярбургу, будучы сакратаром ЦК, яна вяла вялікую падпольную работу.

На ўсіх этапах развіцця рэвалюцыі — і ў гады яе ўздыму, і ў гады спаду і часовага зацішша — Надзежда Канстанцінаўна не спыняла сваёй рэвалюцыйнай работы. Жывучы разам з Леніным за мяжой з прычыны ўзмацнення паліцэйскага праследавання, яна наладжвае перапіску з Расіяй, устанаўлівае сувязі з рэвалюцыйнымі арганізацыямі, прымае ўдзел у барацьбе супроць ліквідатараў і адзавістаў, адстойвае ідэі Комуністычнай партыі ў адносінах да імперыялістычнай вайны.

Пасля звяржэння самадзяржаўя, вярнуўшыся разам з Леніным у Расію, Надзежда Канстанцінаўна працуе ў сакратарыяце ЦК партыі, удзельнічае ў працах VI з'езда, які нацэльвае партыю на ўзброенае паўстанне, а ў дні Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі працуе ў Смольным.

У савецкі час Н. К. Крупская ўсе свае сілы, веды і багаты вопыт аддае справе будаўніцтва савецкай школы. Яна з'яўлялася членам калегіі Наркомасветы, потым доўгі час працавала на пасту намесніка наркома асветы.

Ажыццяўляючы ўказанні Леніна, яна змагалася супроць старой школы, адарванай ад жыцця, ад практычнай чалавечай дзейнасці і працы. Яна вяла барацьбу за ажыццяўленне культурнай рэвалюцыі ў нашай краіне, за выхаванне новага савецкага чалавека ў духу комуністычнай маралі.

Н. К. Крупская адыграла вялікую ролю ў справе арганізацыі дзіцячага камуністычнага руху ў нашай краіне, у галіне палітасветнай работы, у пытаннях ліквідацыі непісьменнасці. Яна ўзначальвала работу многіх педагагічных часопісаў, супрацоўнічала ў часопісах «Работница» і «Крестьянка».

За работу ў галіне народнай асветы Н. К. Крупская ўзнагароджана ордэнамі Леніна і Працоўнага Чырвонага Сцяга. Яна мела вучоную ступень доктара педагагічных навук і была ганаровым членам Акадэміі навук СССР.

Чалавек чулай і мяккай душы, Надзежда Канстанцінаўна ўмела быць стойкай і мужнай у хвіліны суролага выпрабавання. У дні ўсенароднага смутку, калі памёр Ленін, яна праявіла найвялікшую стойкасць і цвёрдасць духу.

«...Таварышы, за гэтыя дні, калі я стаяла ля труны Владзіміра Ільіча, — гаварыла Надзежда Канстанцінаўна на II з'ездзе

Светаў СССР, — я перадумвала ўсё яго жыццё, і вось што я хачу сказаць вам. Сэрца яго білася гарачай любоўю да ўсіх працоўных, да ўсіх прыгнечаных. Ніколі гэтага ён не гаварыў сам, ды і я-б, напэўна, не сказала гэтага ў другую, менш урачыстую хвіліну. Я гавару аб гэтым таму, што гэтае пачуццё ён унаследаваў ад рускага гераічнага рэвалюцыйнага руху...».

Пачуццё гарачай любві да працоўных было ў высокай меры ўласціва і самой Надзежде Канстанцінаўне Крупскай — прадстаўніцы слаўнай кагорты дзеячоў, што ўзначальвалі гераічны рэвалюцыйны рух, у выніку якога народы Расіі вызваліліся ад капіталістычнага рабства.

М. БАРСТОК,

кандыдат філалагічных навук.

ПРАЧЫТАЙЦЕ ГЭТУЮ КНІГУ

КНІГА АБ ВЫХАВАННІ*)

Велізарная ўвага ўдзяляецца ў нашай краіне выхаванню дзяцей. У сям'і — бацькі, у школе — педагогі клапацяцца аб тым, каб будучыя будаўнікі камунізма выраслі ведаючымі, культурнымі, працавітымі людзьмі. Уся наша краіна любоўна і цяплява вырошчвае маладое пакаленне.

Шматлікія педагагічныя вышэйшыя навучальныя ўстановы штогод рыхтуюць велізарную армію маладых настаўнікаў, якія, раз'язджаючыся ва ўсе куткі нашай краіны, гарача і натхнёна прымаюцца за работу. Людзям глыбокіх і трывалых ведаў даручана ў нас выхаванне дзяцей. Але гэтая высокародная і цяжкая справа патрабуе, акрамя ведаў, яшчэ і вопыту, навыкаў, умення знайсці правільны шлях да сэрца дзіцяці. Не адразу нааплаўваецца вопыт, не раптам прыходзіць уменне. А таму маладому настаўніку, а таксама і маладым бацькам, якія займаюцца выхаваннем дзіцяці ў сям'і, вельмі неабходны надзейны кіраўнік, памочнік, дарадчык. Такім памочнікам з'яўляецца, перш за ўсё, кніга.

За апошнія гады ў нашай педагагічнай літаратуры шырока асвятляліся розныя пытанні навучання і выхавання дзяцей. Аднак адзін са складанейшых бакоў работы педагога — маральнае выхаванне ў савецкай школе — да гэтага часу застаецца вельмі мала распрацаваным. Таму асабліваю каштоўнасць набывае нядаўна выпушчаная Беларускім вучэбна-педагагічным выдавецтвам кніга Н. І. Болдырэва «Выхаванне камуністычнай маралі ў школьнікаў».

Кніга гэтая, як указана ў прадмове, прызначана для маладога пачынаючага настаўніка. Аўтар ставіць сваёй мэтай дапамагчы на-

стаўніку зразумець задачы і змест выхавання савецкіх дзяцей у духу камуністычнай маралі.

Аўтар падрабязна спыняецца на вучэнні класікаў марксізма-ленінізма аб камуністычнай маралі і справядліва ўказвае, што гэтае вучэнне з'яўляецца асновай усёй работы савецкага педагога па маральнаму выхаванню школьнікаў.

У кнізе паслядоўна разглядаюцца асноўныя задачы і прыныцы выхавання камуністычнай маралі ў савецкай школе.

Праца настаўніка абшырная і рознастайная. Яго выхаваўчая работа не спыняецца і пасля таго, як празвініць школьны званок. І ў працэсе навучання на ўроку, і ў гадзіны пазакласных заняткаў, і ў час экскурсій настаўнік працягвае сваю работу па выхаванню вучняў. Аўтар падрабязна спыняецца на ўсіх элементах, якія складаюць змест работы педагогаў, і на прыкладах паказвае, якія формы і метады можа выкарыстаць настаўнік для выхавання ў школьнікаў патрыятызма, працавітасці, гуманізма, таварыскасці і іншых рысаў камуністычнай маралі.

Асаблівая каштоўнасць гэтай кнігі ў тым, што яна карысная не толькі маладому пачынаючаму педагогу, а можа стаць каштоўным дапаможнікам таксама і для бацькоў. Аўтар асобна спыняецца на пытаннях выхавання ў сям'і. Выхаванне дзіцяці ў школе можа быць паспяховым толькі ў тым выпадку, калі яно будзе праводзіцца ў цесным кантакце з бацькамі. Бацькі не павінны празмерна песціць дзіця. Любіць трэба разумна і патрабавальна. Адносячыся да дзіцяці беражліва і клапаціліва, неабходна прывучаць яго да працы, да сабранасці, дысцыпліны.

Асабліва дзейсным з'яўляецца выхаванне асабістым прыкладам. І настаўнікі, і бацькі павінны заўсёды памятаць аб гэтым, улічваць дзіцячую назіральнасць і ўспры-

мальнасць. На шматлікіх прыкладах з жыцця аўтар паказвае, як, пераймаючы любімага настаўніка, бацьку, маці, дзеці выходзяць у сабе рысы савецкага чалавека.

У кнізе прыводзіцца абшырны матэрыял па пытаннях камуністычнай маралі, выказванні класікаў марксізма-ленінізма, думкі выдатных педагогаў, прыклады, узятых з вопыту педагагічных калектываў савецкіх школ, з мастацкай літаратуры.

Прыклады з мастацкіх твораў — яркія, маляўнічыя, пераканаўчыя. Яны падмацоўваюць думку аўтара, але не з'яўляюцца новымі для чытача. Педагогі і бацькі могуць пачэрапнуць іх непасрэдна з першакрыніц. Прыклады-ж з жыцця школ, з вопыту работы педагогаў вельмі каштоўныя. Хацелася-б, каб гэты фактычны матэрыял быў расшыраны, дапоўнены.

Уся рознастайнасць школьнай і пазашкольнай работы знайшла сваё адлюстраванне ў кнізе. Аўтар гаворыць і аб гутарках, і аб піонерскіх зборах, і аб выпуску насценных газет, і аб наведванні музеяў, тэатра, аб прывіцці працоўных навікаў у сям'і і ў школе. Аднак, часта ўсе гэтыя цікавыя справы, якімі ў працэсе выхавання неабходна захапіць дзяцей, толькі пералічваюцца аўтарам. Ён не гаворыць аб тым, як-жа арганізаваць гэтыя мерапрыемствы, як зрабіць так, каб кожнае з іх дасягнула мэты. Бясспрэчна, вопытны педагог сам здолее знайсці патрэбныя шляхі і формы, каб выклікаць у дзяцей зацікаўленасць, захапіць іх. Але кніга прызначана для маладога настаўніка! Маладым настаўнікам, піонерважатам, бацькам вельмі дапамагло-б больш падрабязнае апісанне метадаў работы з дзецьмі.

Не гледзячы на некаторыя недахопы, кніга Н. І. Болдырэва будзе з цікавасцю прачытана настаўнікамі і бацькамі.

Р. ПІАУХОЎСКАЯ.

*) Н. І. Болдырэў. «Воспитание коммунистической морали у школьников». Дзяржаўнае вучэбна-педагагічнае выдавецтва БССР. Мінск. 1953 г.

ШЛЯХІ І МЕТАДЫ Выхавання НАВЫКАЎ І ЗВЫЧАК КУЛЬТУРНЫХ ПАВОДЗІН У ШКОЛЬНІКАЎ

Выхаванне культуры паводзін трэба пачынаць у раннім дзяцінстве. Часам настаўнікі і бацькі не надаюць гэтаму значэння. Яны разважаюць так: «Навошта спяшацца з прывучэннем дзяцей да культурных паводзін? Вырасціць большыя, самі навучацца весці сябе ў грамадстве, самі засвойць навыкі культурных паводзін».

Такія настаўнікі і бацькі няправы.

Чым маладзей арганізм, указваў К. Д. Ушыньскі, тым хутчэй укараняюцца ў ім звычкі. Дзеці засвойваюць звычкі значна хутчэй, чым дарослыя.

Выхаванне навыкаў і звычак культурных паводзін не трэба адкладваць да таго часу, калі дзеці стануць падлеткамі і юнакамі. Ужо ў дашкольным узросце і асабліва ў пачатковых класах можна і трэба прывучаць дзяцей да захавання пэўных норм і правіл паводзін. Трэба прывучаць іх да чыстаты і ахайнасці, да ветлівасці і пачцінасці да старэйшых.

Прывядзем некалькі прыкладаў з вопыту выхавальчай работы.

Настаўніца Кірынскай сямігадовай школы Красавайскага раёна Удмурцкай АССР Г. Волкава на старонках «Учительской газеты» расказала, як яна выходзіла ў сваіх першакласнікаў ветлівасці і павагу да старэйшых.

«Мае вучні, — піша тав. Волкава, — прыйшлі ў мінулым навучальным годзе ў школу ўпершыню. Яны не разумелі значэння слоў: «дзякуй», «калі ласка», «прабачце», «дазвольце», «віншую» і да т. п. Словы «дзякуй» і «калі ласка» дзеці засвоілі параўнальна лёгка і хутка. Я прасіла вучня даць мне паглядзець пенал, сумку або кніжку і ўсім гаварыла дзякуй. На другі дзень была праведзена гутарка аб тым, што трэба гаварыць дзякуй таварышу, маме, бацьку, бабулі, чужым, калі яны для цябе зрабляць што-небудзь добрае. Адзін вучань прасіў мяне завастрыць аловак. Пасля таго, як аловак быў завастрыты, я спытала ў класа:

— Дапамагла я Кіму ці не?
— Вы дапамаглі.
— Добра ці дрэнна я зрабіла для Кіма, што завастрыла яму аловак?
— Добра зрабілі.
— Значыць, Кім павінен мне сказаць што?

Кім устае і гаворыць: «Дзякуй».

Пры кожным неабходным выпадку раблю заўвагу, напамінаю, што трэба дзякаваць таварышу за яго дапамогу, за тое, што ўзяў у яго рэч. У выніку мае першакласнікі без усякіх напамінаў дасканаласці спраўляліся са словамі «дзякуй», «калі ласка».

Далей тав. Волкава расказвае, як яна прывучала дзяцей паважаць бацькоў, старэйшых, таварышаў.

«Падыходзіла 8 сакавіка, — піша яна. — Я правяла гутарку аб Міжнародным жаночым дні ў даступнай дзецям форме. Пад канец сказала:

— Раніцай 8 сакавіка, калі працнецца, павіншуйце маму, сястру, бабулю або цёцю. А яшчэ лепш зрабіць сваім маці ў гонар свята маленькі падарунак».

Вучні наперабой пачалі гаварыць, хто што падаруе маме. Адзін, напрыклад, паведаміў, што ў яго ёсць 10 штук цукерак і ён іх не з'есць, а паберажэ для мамы, таму што яна яго вельмі любіць. Рашылі, што жадаючыя будуць вышываць у рукадзельным гуртку насаваыя хусцінкі і ў дзень 8 сакавіка падаруюць іх маці са словамі: «Мама, віншую цябе з днём 8 сакавіка!»

Растлумачыла, як трэба віншаваць у дзень нараджэння не толькі маму, але і бацьку і ўсіх членаў сям'і. Усе мае дзеці зацікавіліся сваім днём нараджэння. Я прагледзела пасведчанні аб нараджэнні і запісала ў журнал даты.

У тую раніцу, калі ў каго-небудзь надыходзіў дзень нараджэння, на першым-жа ўроку я віншавала дзіця. У далейшым некаторыя дзеці пачалі нясмела пытаць, калі нарадзілася я. Даведаўшыся, што 20 кастрычніка, расчараваліся. Нехта сказаў: «Як доўга! Мы тады будзем у другім класе».

Асабліва цяжка было прымусіць вучня папрасіць прабачэння. Каб прабачэнне было шчырым, патрабуецца ўсвядоміць свой учынак, зразумець, што ён няправільны, — вось што самае цяжкае! Адзін раз спазніўся вучань. Я спыніла ўрок і звярнула ўвагу ўсяго класа на спазніўшагася. Потым сказала, што з-за яго мы спынілі заняткі і страцілі 3 хвіліны, каб выясніць, чаму ён спазніўся. Было пастаўлена пытанне: добра ці дрэнна зрабіў вучань? Усе дзеці дружна прыйшлі да вываду: дрэнна. А калі дрэнна, то трэба папрасіць прабачэння перад усім класам і перад настаўніцай. Вучань папрасіў прабачэння са слязьмі. Цяпер кожны, спазніўшыся, не забывае папрасіць прабачэння, і... рэдка хто спазняецца.

Вучні часта забывалі прынесці ў школу сшытак, кнігу, ало-

Другі год, як у гор. Глыбокім адкрыта музычная школа з класамі фартэпіяна, баяна, спеваў. Большасць вучняў музычнай школы — дзеці калгаснікаў. На здымку (злева направа): выкладчыца класа фартэпіяна Н. А. Шаўцова, вучаніцы Ала Ляхоўская і Нэля Губкіна за выкананнем музычнага твора Чайкоўскага.

Фото Г. Ткачэнка

вак. Бачачы маё незадавальненне, яны пачалі прасіць прабачэння. Варта было першаму папрасіць прабачэння, і яго ўжо пераймалі ўсе. Выпадкі забыўчывасці таксама пачалі паступова змяншацца. Вучань, які правініўся адзін раз, у наступны раз памылку не дапускаў. Я заўважыла: хлопчык узяў у суседа аловак і незнарок яго зламаў. Я чула, як ён прасіў прабачэння ў таварыша.

Больш значныя ўчынкi ў той-жа дзень абмяркоўваюцца на экстраным, «надзвычайным» класным сходзе. Многія вучні вельмі каратка, але рэзка асуджаюць таго, хто правініўся. Потым перад усім класам я чытаю адпаведны артыкул з «Пионерской правды» або праводжу гутарку. Пасля гэтага вінаваты прызнае сваю памылку і гаворыць: «Прабачце, больш так рабіць ніколі не буду». І сапраўды не робіць.

Так з дня на дзень мае першакласнікі што-небудзь ды пазнавалі новае пра ветлівасць і чулыя адносіны да дарослых, да сваіх таварышаў. Яны вучыліся паважаць людзей, жыць у калектыве. Яны раслі культурна і маральна.

Выхаванне ветлівасці трэба пачынаць з невялікага. Многія настаўнікі робяць правільна, прывучаючы дзяцей, падобна

Выхаванцы дзіцячага сада № 16 Беларускай чыгункі каля Ёлкі.

Фото К. Якубовіча

тав. Волкавай, часцей ужываць словы «калі ласка» і «дзякуй». Вялікую дапамогу ў гэтых адносінах можа аказаць невялікае апавяданне В. Асеевай «Чароўнае слова».

Прывучэнне дзяцей да ахайнасці і чыстаты трэба таксама пачынаць як мага раней.

Настаўніца ленинградскай школы № 321 М. Н. Гушчына ў артыкуле «Выхаванне працавітасці і стараннасці» піша: «У першы-ж дзень я даю дзецям зразумець, што чыстата ў класе павінна быць штодзённай, што цішыня — пастаянны спадарожнік нашай вучэбнай работы... Раніцай, уваходзячы ў клас, вучні перш за ўсё выціраюць ногі аб маленькі дыванчык, акуратна з усіх бакоў абшыты палатном... Звычайку мыць рукі я выхоўваю ў іх шляхам штодзенных практыкаванняў. У вялікі перапынак увесь клас абавязан вымыць рукі, карыстаючыся сваім мылам, і выцерці сваім ручніком, які вісіць у класе пад паліцай на агульнай вешалцы з перагародкамі».

Задачы выхавання ў школьнікаў высокай культуры паводзін трэба вырашаць у саюзе з сям'ёй, з бацькамі вучняў.

Настаўніца адной са школ расказала, як яна вяла барацьбу з грубасцю вучняў.

У школу прыйшла маці аднаго з піонераў і паскардзілася, што сын яе часам грубіць дома.

Пры правядзенні гутаркі настаўніца паставіла перад дзецьмі пытанне аб адносінах піонераў да бацькоў і іншых членаў сям'і. У класе было прачытана пісьмо Н. К. Крупскай аб адносінах дзяцей да бацькоў і малодшых братоў і сясцёр. Акрамя таго, клас вырашыў правесці агляд паводзін піонера ў сям'і. Дзеці хадзілі адзін да аднаго, на зборы звяна запрашалі бацькоў, самі рабілі справаздачу, давалі абяцанні аб ветлівых адносінах да старэйшых і аб культурных паводзінах па-за школай. Пасля гэтага бацькі паведамлялі настаўніцы, што паводзіны іх дзяцей значна палепшыліся.

Для паспяховага вырашэння задач выхавання ў дзяцей навыкаў і звычай культурных паводзін неабходна забяспечыць адзінства патрабаванняў з боку школы і сям'і, з боку настаўнікаў і ўсіх членаў сям'і. Няўзгодненасць і супярэчлівасць у патрабаваннях і выхаўчых уздзеяннях звычайна тармозыць

выпрацоўку ў дзяцей устойлівых навыкаў і звычай паводзін. Калі бацька патрабуе ад свайго сына строгага захавання ўстаноўленага рэжыму, а маці або бабуля, у адсутнасці бацькі, скрозь пальцы глядзіць на тое, калі хлопчык устае з пасцелі і калі кладзецца спаць, то можна з упэўненасцю сказаць, што ў такой сям'і дзіця не прывучыцца да выканання ўстаноўленага для яго рэжыму.

Важнейшым правілам сямейнага выхавання павінна быць адзінства патрабаванняў з боку ўсіх без выключэння членаў сям'і. Бацькі і старэйшыя члены сям'і павінны пастаянна падтрымліваць патрабаванні, якія прад'яўляюцца дзецям.

Вельмі важна таксама забяспечыць адзінства і ўзгодненасць у патрабаваннях да дзяцей з боку бацькоў і настаўнікаў. Бацькам абавязкова трэба азнаёміцца з тымі патрабаваннямі да паводзін дзяцей, якія прад'яўляе школа да настаўніка.

У прыватнасці, бацькі павінны добра ведаць «Правілы для вучняў» і сачыць за іх выкананнем. У гэтых «Правілах» сфармуляваны не толькі асноўныя патрабаванні аб адносінах школьнікаў да вучэбнай работы, але і асноўныя правілы паводзін іх у школе і па-за школай. Вялікая ўвага ў «Правілах для вучняў» удзяляецца выхаванню ў школьнікаў навыкаў і звычай ветлівасці. Так, напрыклад, «Правілы» патрабуюць ад вучняў быць ветлівымі са старэйшымі, весці сябе скромна і прыстойна ў школе, на вуліцы і ў грамадскіх месцах. «Правілы» абавязваюць вучняў быць уважлівымі і папярэджальнымі да старых, маленькіх дзяцей, слабых і хворых, уступаць ім дарогу, месца, аказваць усялякую дапамогу, слухаць бацькоў, дапамагаць ім. «Правілы» патрабуюць ад вучняў таксама дысцыплінаванасці, арганізаванасці і падцягнутасці. У радзе пунктаў «Правіл» указваецца на неабходнасць захавання вучнямі санітарна-гігіенічных правіл. Яны патрабуюць, каб вучні з'яўляліся ў школу чыстыя, прычэсаныя і апранутыя, трымалі ў чыстаце і парадку сваё месца ў класе. Пункт 18-ы «Правіл» абавязвае вучняў і дома падтрымліваць чыстату ў пакоях, трымаць у парадку адзенне, абутак, пасцель.

«Правілы для вучняў» не ахопліваюць усе навывікі і звычкі культурных паводзін. Яны звяртаюць увагу толькі на галоўнае і асноўнае ў паводзінах вучняў. Аднак яны значна палягчаюць фарміраванне ў дзяцей навыкаў і звычай культурных паводзін. Апіраючыся на канкрэтныя патрабаванні, сфармуляваныя ў «Правілах для вучняў», можна больш паспяхова арганізаваць выхаўчую работу па фарміраванню ў дзяцей і падлеткаў навыкаў і звычай культурных паводзін. Таму патрабаванні бацькоў да дзяцей павінны быць узгоднены з патрабаваннямі «Правіл для вучняў». Асабліва важна і неабходна прывучаць да выканання «Правіл» вучняў малодшых класаў.

Патрабаванні да паводзін дзяцей будучы добра выконвацца імі толькі ў тым выпадку, калі яны будуць канкрэтныя, даступныя дзецям. Канкрэтнасць патрабаванняў да паводзін дзяцей з'яўляецца адным з важнейшых прынцыпаў выхаўчай работы.

Для таго каб патрабаванні да паводзін дзяцей былі канкрэтныя, трэба часцей апірацца на прыклады.

Побач з прыкладамі культурных паводзін, узятымі з жыцця, трэба таксама прыцягваць яркія і даступныя для дзяцей прыклады і з мастацкай літаратуры, асабліва з дзіцячай.

Патрабавальнасць да дзяцей павінна спалучацца з павагай да іх асобы, з давер'ем да іх сіл і магчымасцей. Недавер'е і падазронасць да дзяцей аддаляюць іх ад настаўнікаў і бацькоў і тым самым затrudняюць выхаўчае ўздзеянне на іх.

Клапатлівыя і ўважлівыя адносіны да дзяцей садзейнічаюць выхаванню ў іх пачуцця чалавечай годнасці. А без развіцця і замацавання ў дзяцей гэтага пачуцця нямысліма выхаваць у іх навывікі і звычкі культурных паводзін.

Пры выхаванні навыкаў і звычай культурных паводзін у школьнікаў старэйшых класаў неабходна перш за ўсё ўздзейнічаць на іх свядомасць. Трэба растлумачваць ім значэнне правіл культурных паводзін і прывучаць іх да выканання гэтых правіл.

Разам з тым трэба забяспечыць паказ школьнікам станоўчых прыкладаў паводзін людзей, што іх акружаюць.

Асабліва трэба выкарыстоўваць прыклады пры выхаванні школьнікаў малодшых класаў.

Выхаўчае ўздзеянне на дзяцей пры дапамозе прыкладаў — гэта асабліва важны сродак фарміравання ў іх навыкаў і звычай культурных паводзін. Таму выхаванне ў дзяцей культуры паводзін павінна спалучацца з самавыхаваннем саміх настаўнікаў і бацькоў. Настаўнікі і бацькі самі павінны валодаць тымі якасцямі, якія яны імкнуча выхаваць у сваіх дзяцей.

[Урывак з кнігі Н. І. Болдырэва]

Мама, пачытай!

Два жыўцы МЕДЗВЕДЗЯНЯТКІ

Венгерская народная казка

Малюнкi Е. РАЧОВА

НА ТОЙ бок шкляных гор, за шаўковым лугам, стаяў няходжаны, нябачаны густы лес. У гэтым няходжаным, нябачаным густым лесе, у самым яго гушчары, жыла старая мядзведзіца. У яе было два сыны. Калі медзведзяняты выраслі, яны вырашылі, што пойдучь па свеце шукаць шчасця.

Напачатку пайшлі яны да маці і, як тое водзіцца, развіталіся з ёю.

Абняла старая мядзведзіца сыноў і накінула ім ніколі не расставацца адзін з адным.

Абцялі медзведзяняты выканаць наказ маці і рушылі ў шлях-дарогу.

Ішлі яны, ішлі. І дзень ішлі і другі ішлі. Урэшце ўсе прыпасы ў іх скончыліся. А медзведзяняты прагаладаліся.

Панурыва, брылі яны попчеч.

— Эх, брацік, да чаго-ж мне есці хочацца! — паскардзіўся малодшы.

— І мне хочацца! — сказаў старэйшы.

Так яны ўсё ішлі ды ішлі і раптам знайшлі вялікую круглую галоўку сыру. Хацелі было падзяліць яе пароўну, але не здолелі. Хцівасць адолела медзведзянят, кожны баяўся, што другому дастанецца больш.

Спрачаліся яны, рычэлі, і раптам падышла да іх лісіца.

— Аб чым вы спрачаецеся, маладыя людзі? — спытала лісіца.

Медзведзяняты расказалі ёй пра сваю бяду.

— Якая-ж гэта бяда? — сказала лісіца. — Давайце я вам падзялю сыр пароўну: мне што малодшы, што старэйшы — усёадно.

— Вось дык добра! — узрадаваліся медзведзяняты. — Дзялі!

Лісіца ўзяла сыр і разламала яго надвое. Але раскалола галоўку так, што адзін кусок — гэта нават на-вока было відаць — быў большы другога.

Медзведзяняты закрычалі:

— Гэты большы!

Лісіца супакоіла іх:

— Цішэй, маладыя людзі! І гэта бяда — не бяда. Зараз я ўсё ўладжу.

Яна адкусіла добры кавалак ад большай часткі і праглынула яго. Цяпер большым стаў меншы кусок.

— І так няроўна! — занепакоіліся медзведзяняты.

— Ну, годзі, — сказала лісіца. — Я сама ведаю сваю справу!

І яна адкусіла ад большай часткі здаравенны кавалак. Цяпер большы кавалак стаў меншым.

— І так няроўна! — закрычалі медзведзяняты.

— Ды сціхніце! — сказала лісіца, з цяжкасцю вярочаючы языком, бо рот яе быў забіты смачным сырам. — Яшчэ самая дробязь — і будзе пароўну.

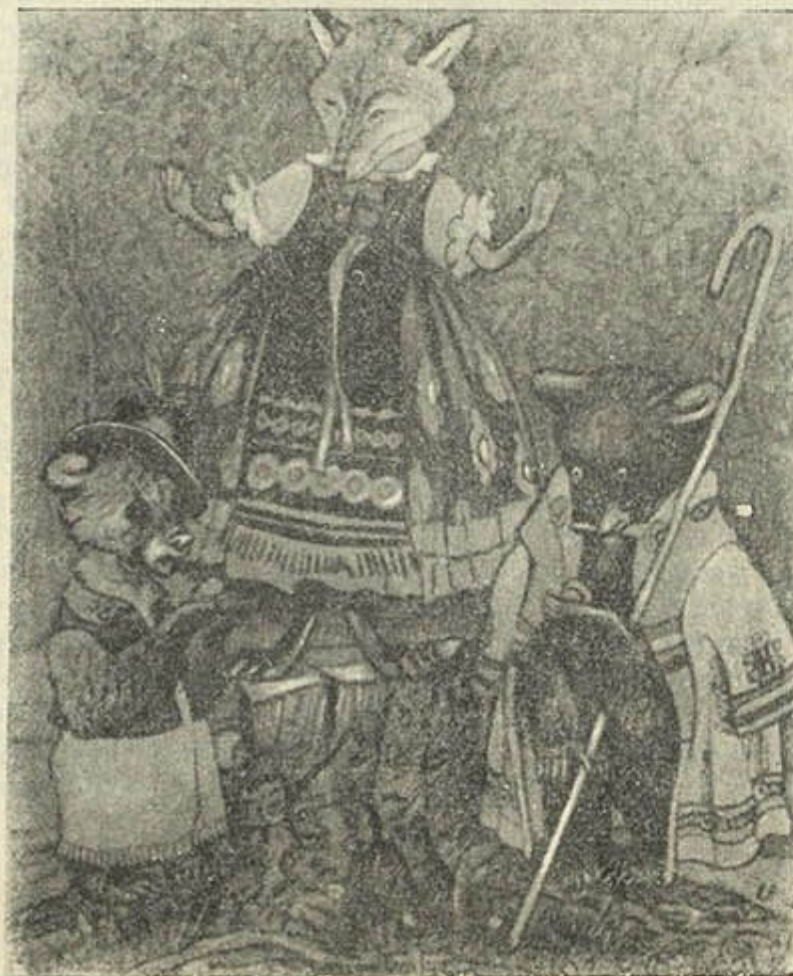
Лісіца працягвала дзяліць сыр. А медзведзяняты толькі чорнымі насамі вадзілі туды-сюды, туды-сюды — ад большага кавалка да меншага, ад меншага да большага.

Пакуль лісіца не наелася дасыта, яна ўсё дзяліла і дзяліла.

Але вось кавалкі зраўняліся, а медзведзяням амаль і сыру не засталася: два малюсенькія кавалачкі!

— Ну што-ж, — сказала лісіца, — хоць і памалу, затое пароўну! Прыемнага вам апетыту, медзведзяняты! — І, памахаўшы хвостом, яна пабегла.

Дык вось як бывае з тымі, хто хцівы!

ВАЛАСЫ не толькі ахоўваюць галаву ад шкодных знешніх уплываў, але і ўпрыгожваюць чалавека. Сярэдняя працягласць жыцця валасоў ад двух да чатырох год. Валасы пастаянна абнаўляюцца. Лічыцца, што кожны дзень выпадае ад 30 да 80 валасоў. Трэба адзначыць, што выпадзенне ўзмацняецца восенню і асабліва моцна выражана ў малакроўных і нервовых людзей. Выпаўшыя валасы змяняюцца новымі.

Выпадзенне валасоў — з'ява надзвычай пашыраная. Тым часам мала хто ведае прычыны гэтага захворвання, спосабы яго папярэджання і лячэння. Рост валасоў залежыць ад узаемадзеяння раду залоз унутранай сакрэцыі і нервовай сістэмы. У першую чаргу мае значэнне дзеянне палавых залоз, а таксама індывідуальныя асаблівасці арганізма. Значыць выпадзенне валасоў выклікаецца рознымі прычынамі, ад ліквідацыі якіх залежыць поспех лячэння. Нярэдка валасы выпадаюць пасля перанесенага вострага заразнага захворвання, але гэтае выпадзенне валасоў часовае, добраякаснае. Разам з аднаўленнем сіл арганізма валасы зноў адрастаюць.

Расстройства ў дзейнасці сальных залоз могуць ісці як у бок змяншэння іх дзейнасці, так і, наадварот, у бок празмернага яе ўзмацнення. У першым выпадку мы маем павялічаную сухасць, жорсткасць скуры, валасы становяцца ломкімі, скура трэскаецца, шалюшыцца, даючы дробныя пшчцінкі, якія на скуры галавы ўтвараюць перхаць. Другую з'яву мы маем пры ненармальным узмацненні дзейнасці сальных залоз. Пры гэтым скура і валасы ласняцца, тлустыя. У валасістай частцы галавы скура і валасы пакрываюцца масай дробнай лускай, якая складаецца з тлушчу і клетак верхняга рагавога слою скуры. Гэта адна з найбольш частых прычын выпадзення валасоў, якая носіць назву тлустай себарэі і суправаджаецца вострупадобным шалюшэннем скуры галавы, выпадзеннем валасоў і зудам.

Прычынамі себарэі з'яўляюцца: расстройства нервовай сістэмы, няправільная работа залоз унутранай сакрэцыі, малакроўе, ператамленне, захворванні страўнікава-кішэчнага тракта і г. д.

Да тлустай себарэі далучаецца салацячэнне, ад чаго валасы робяцца сальныя і паступова выпадаюць, утвараючы плешы.

Спачатку захворвання себарэі вылечваецца, але чым больш запущаная хвароба, тым менш надзей на паспяховасць лячэння. Калі валасы вельмі сухія, то яны становяцца хрупкія, ломкія, сякуцца.

Догляд за скурай і валасамі можа ў значнай ме-

ГІГІЕНА ВАЛАСОЎ

ры зменшыць перхаць і небяспеку аблыснення. Знішчыўшы перхаць, мы папярэджваем аблысненне. Нямэтазгодны догляд за валасамі, а таксама гарачая завіўка высушваюць валасы. Асабліва шкодна так званая «перманентная» завіўка, пры якой ужываюць нашатыр, соду, вапну. Усе гэтыя вясчэствы садзейнічаюць разбурэнню валасоў, страе іх эластычнасці і вядуць да аблыснення. Трэба ведаць, што ўсе агульнавядомыя фарбы для валасоў псуваюць валасы, робяць іх менш моцнымі, ад чаго валасы набываюць хрупкасць і ламаюцца.

Звычайна барацьба з пасівеннем зводзіцца да афарбоўвання валасоў. Бясшкоднымі фарбамі лічацца настойкі з зялёных грэцкіх арэхаў (50 грамаў вады на 15 грамаў раздробленых грэцкіх арэхаў з дабаўленнем 25 грамаў квасцоў і 75 грамаў праванскага масла). Сумесі даюць пастаянны на лёгкім агні, яна афарбоўвае валасы ў каштанавы колер. Афарбоўка 5-проц. раствора марганцавакислота калія дае нястойкі эффект, і яе прыходзіцца паўтараць.

Шырока выкарыстоўваюцца так званыя аднавіцелі для валасоў, у якія ўваходзяць свінец і сера. Аднавіцелі — гэта павольна дзеючыя фарбавальнікі. Пры пасівеўшых валасах на працягу 5—8 дзён скура галавы і валасы змазваюцца аднавіцелем і набываюць ранейшы колер. Змазванне трэба паўтараць кожны месяц. Аднавіцелі вырабляюцца ў аптэках па рэцэпту ўрача. Можна рэкамендаваць афарбоўванне валасоў фарбавальнікамі хна і басма.

Нямэтазгодны догляд за валасамі часта прыводзіць да таго, што парушаецца іх жыўленне. З парад па догляду за валасамі рэкамендуецца правільна расчэсваць валасы рэдкім грэбнем, які неабходна трымаць у бездакорнай чыстасце. Пры грубым расчэсванні валасы лёгка абламваюцца. Пры кароткіх валасах расчэсваць іх рэкамендуем ад корня, пры доўгіх — пачынаць расчэсванне з канцоў і, паступова перасоўваючы грэбень, праводзіць ім у напрамку росту валасоў. Грэбень не толькі разблытвае валасы і ўкладвае іх паралельнымі радамі, але і ачышчае іх механічна. Рэкамендуем пасля грэбня расчэсваць валасы шчоткай, шчотка разгладжае валасы і садзейнічае роўнамернаму размеркаванню скуранога сала. Грэбень і шчотку рэкамендуем мець індывідуальнымі.

Скуру галавы і валасы, якія забрудняюцца пылам, лускай рагавога слою скуры, прасякнутай выдзяленнямі сальных і патавых залоз, трэба мыць вадой з мылам. Большасць хворых, якія маюць перхаць, стараюцца пазбавіцца яе частым мыццём галавы. Тым часам пры частым мыцці галавы скура і валасы абястлушчваюцца, робяцца больш ломкімі, шалюшэнне скуры, а таксама і салааддзяленне ўзмацняюцца. Таму частае мыццё галавы шкодна. Яно патрэбна для тлустых валасоў адзін раз у два тыдні, для сухіх — адзін раз у месяц, для нармальных валасоў адзін раз у тыдзень. Прымаючы душ, рэкамендуем валасы не мыць.

Вада для мыцця галавы рэкамендуецца мяккая: дажджавая або гатаваная. Да жорст-

кай вады рэкамендуем дадаваць буру або піццывую соду з разліку адну чайную лыжку на літр вады. Для мыцця сухіх валасоў рэкамендуем мыла «Дзіцячае» або «Чырвоны мак». Сухія валасы можна мыць таксама жаўткамі — 2 жаўткі на 1 шклянку вады размешваюць, праэджаюць і дадаюць да вады. Пасля мыцця валасы старанна прапалоскваюць. Калі пасля мыцця сухіх валасоў паяўляецца пачуццё сцягвання, то трэба намачыць кавалачак ваты ў вадкім масле (персікавым або кастаравым) і гэтай ваткай злёгку намасліць валасы, а лішак зняць сухой ваткай. Можна таксама рэкамендаваць за некалькі гадзін да мыцця змазаць валасы маслам. Для валасоў нармальных і тлустых гэтага рабіць не трэба. Для мыцця тлустых валасоў рэкамендуецца ўжываць мыла: «Сернае», «Борна-цімалавае» або «Баннае». Валасы лепш мыць мыльнай пенай і змазваць не вельмі гарачай вадой. Празмернае намыльванне не рэкамендуецца, таму што гэта робіць валасы ломкімі і садзейнічае іх расшчапленню. Прымяненне шампуня, вадкага дзягцярнага мыла і піксифона шкодна, таму што гэтыя сродкі лёгка перасушваюць валасы.

Для мыцця тлустых валасоў рэкамендуецца: да сямі шклянак цёплай вады дадаць адну сталовую лыжку нашатырнага спірту, адну сталовую лыжку гліцэрыны і палавіну чайнай лыжкі піццывой соды. Пасля мыцця гэтай сумессю неабходна валасы прапалоскваць вадой з воцатам з разліку дзве сталовыя лыжкі воцату на 1 літр вады. Пасля мыцця неабходна высушыць валасы, праціраючы іх грубым ручніком. Тлустыя валасы рэкамендуем праціраць 2 разы ў тыдзень спірта 70°, у якім 1/4 проц. цімола, або 1/2 проц. ментола, або 1/2 проц. саліцылавой кіслаты.

Мэтазгодна праводзіць масаж галавы. Масаж галавы праводзіцца кончыкамі пяці пальцаў абодвух рук па 5 хвілін, але не да болю. Масаж ажыўляе скуру, выклікае прыліў крыві да карэняў валасоў, узмацняе жыўленне валасоў і палепшае іх рост.

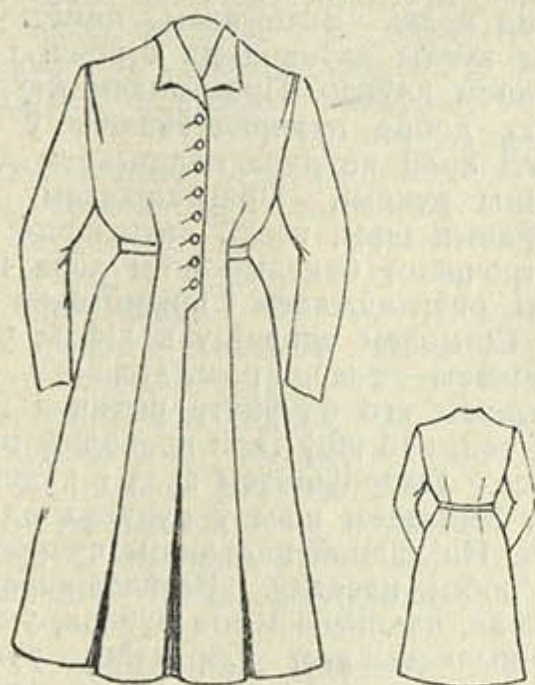
Правільны догляд за валасамі знішчае або змяншае колькасць перхаці і прадухілае аблысненне. У тых выпадках, калі захворванне запущана і правільны догляд не можа пазбавіць ад хваравітых з'яў, рэкамендуем па пытаннях лячэння звярнуцца да ўрача па скурных хваробах. Рэкамендуем ужываць ежу, багатую вітамінамі: гародніну, фрукты, а таксама ежу, у якой шмат серы: аўсянку, недасмажаны хлеб, сырыя яйкі, жэлацін.

ЦІМАФЕЕВА,

заг. лячэбнай часткі Інстытута ўрачэбнай касметыкі.

Вуглиця КРОЇЦЬ І ШЫЦЬ

ЖАНОЧАЯ СУКЕНКА 48 РАЗМЕР

Спінка адразная, спадніца двухшоўная, ззаду з вытачкамі ад таліі на спіны і спадніцы. Ліф уперадзе па таліі ад бакавых швоў з падрэзам да вытачак, спадніца ўперадзе з двума бантавымі складкамі. Каўнер падкроены разам з полачкамі, засцежка на гузіках. Рукаў вузкі, доўгі. Сукенку лепш шыць з гладкай шарсцяной або шаўковай тканіны. Выдатак матэрыялу пры шырыні 100 см—3 м 20 см. Гэты фасон рэкамендуецца для размераў 48—54.

Усе даныя чарцяжа разлічаны на 48 размер 3 рост.

Для будовы чарцяжа бяруцца наступныя меркі:

Першая: даўжыня па таліі (запісваецца скарачана ДТ 38 см).

Другая: даўжыня спадніцы (ДС 76 см). Знімаецца ад паглыблення таліі да пажаданай даўжыні (паводле моды за 1953—1954 гг., 35—38 см не даходзячы да падлогі).

Трэцяя: шырыня спіны (ШС 19 см). Мерка запісваецца ў палавінным размер (знімаецца для кантролю).

Чацвертая: даўжыня рукава (ДР 62 см).

Пятая: акружнасць грудзей (АГ 96 см). Па ёй вызначаем размер (палавіна = 48 см, значыць размер 48).

Шостая: акружнасць таліі (АТ 76 см). Палавіна — 38.

Сёмая: акружнасць бёдраў (АБ 104 см). Палавіна — 52.

На падставе гэтых мерак складаем чарцёж сукенкі.

Тлумачэнні да чарцяжа

На аркушы паперы даўжынёй у 120 см з дапамогай вугольніка чэрцім злева адвольны вугал А. Гэта —

зыходны пункт усяго чарцяжа. Ад вугла А ўправа праводзім лінію шыі. Ад вугла А ўніз—лінію, якая азначае сярэдзіну задняй часткі ўсёй сукенкі.

Ад вугла А ўніз адкладаем 22 см, г. зн. бярам $\frac{1}{3}$ АГ і дадаем 6 см ($48 : 3 = 16; 16 + 6 = 22$ см). Гэта лінія грудзей.

Ад вугла А адкладаем уніз 40 см. Мерка ДТ + 2 ($38 + 2 = 40$ см). Гэта лінія таліі. Ад лініі таліі адкладаем уніз 20 см. Гэта лінія бёдраў. Ад лініі таліі адкладаем уніз мерку ДВ (76 см). Лінія нізу. Ад вугла А ўправа па лініі шыі адкладаем 7 см. Бярэм $\frac{1}{8}$ АГ і дадаем 1 см ($48 : 8 = 6; 6 + 1 = 7$ см). Шырыня растка (лінія прышыву каўнера). Ад пункта 7 уверх адкладаем $\frac{1}{4}$ шырыні растка ($7 : 4 = 1,75$ см). Акругляючы, возьмем 2 см.

Ад пункта 22 па лініі грудзей адкладаем 19 см. Бярэм $\frac{1}{3}$ АГ і дадаем 3 см ($48 : 3 = 16; 16 + 3 = 19$). Шырыня спіны. Ад пункта 19 уверх праводзім лінію і на перасячэнні ставім пункт П. Ад 19 управа—4 см. Атрымаем пастаянную лінію бакавога шва. Па лініі таліі ад пункта 40 адкладаем 21 см. Бярэм $\frac{1}{2}$ АГ і дадаем 2 ($38 : 2 = 19; 19 + 2 = 21$ см). Шырыня сукенкі па таліі.

Па лініі бёдраў ад пункта 20 адкладаем 25 см. Бярэм $\frac{1}{2}$ АБ і аднімаем 1 см. ($52 : 2 = 26; 26 - 1 = 25$ см). Шырыня спадніцы на бёдрах.

Па лініі нізу ўправа адкладаем 30 см. Шырыня спадніцы ўнізе на 5 см больш, чым на бёдрах. Шырыня на бёдрах 25 см ($25 + 5 = 30$ см). Злучаем пункты А—2—3—1, 5—3—4—21—25—30, як паказана на чарцяжы.

Вытачкі на спіне і спадніцы

Шырыню спадніцы ў бёдрах і таліі дзелім папалам. Атрымаем цэнтр вытачкі. Глыбіня ўсёй вытачкі па таліі — 4 см. У бакавым шве знізу пакарачаем спадніцу на 1,5 см.

Будова чарцяжа пярэдняй часткі сукенкі

Ад правага вугла паперы чэрцім адвольны вугал і абазначаем яго літарай А. Ад вугла А ўлева праводзім лінію шыі, а ўніз—лінію сярэдзіны пярэдняй часткі сукенкі. Усе разлікі для пярэдняй часткі сукенкі робім так, як і для спіны. Ад вугла А ўніз адкладаем 22 см—лінія грудзей. Ад вугла А ўніз адкладаем 40 см—лінія таліі. Ад лініі таліі ўніз адкладаем 29 см—лінія бёдраў. Ад лініі таліі адкладаем 2 см—скос таліі для пераду. Ад скосу адкладаем 75 см (даўжыня сукенкі ўперадзе)—лінія споду.

Ад вугла А ўлева адкладаем 7 см—шырыня гарлавіны. Ад пункта 7 праводзім пункцір да лініі грудзей і на канцы ставім літару Х. Ад пункта Х праводзім пункцір уверх і на ім адзначаем 26 см. Атрымаем пункт Х'. Х і Х' = $\frac{1}{2}$ АГ + 2 ($48 : 2 = 24; 24 + 2 = 26$ см).

Ад пункта 22 па лініі грудзей адкла-

даем улева яшчэ 22 см. Атрымаем шырыню грудзей. Ад пункта 22 улева адкладаем 8 см. Бярэм $\frac{1}{4}$ АГ і аднімаем 4 ($48 : 4 = 12; 12 - 4 = 8$ см). Атрымаем шырыню проймы і бакавы шоў. Ад пункта 22 праводзім лінію ўверх на 4,5 см (пастаянную). Ад пункта 8 праводзім лінію ўверх і ўніз. На лініі шыі адкладаем пункт К', а на лініі таліі—Т.

Пункты Х' і К злучаем па лінейцы. Атрымаем дапаможную лінію пляча полачкі. Ад пункта Х' па лініі пляча адкладаем улева 13,5 см. Атрымаем шырыню пляча полачкі, якая павінна быць менш шырыні пляча спіны на 1 см. Ад пункта К адкладаем уніз 5 см (спуск пляча полачкі) і злучаем з пунктамі 13,5 і 4,5. Лінію 5 і 4,5 дзелім папалам і ад сярэдзіны ўправа адкладаем 1 см, а ад пункта 22 па вуглу ўлева—2 см. Ад пункта 5 управа адкладаем 1 см, а ад пунктаў 1 і 13,5 праводзім пункціры 8—10 см—вытачкі. Ад 5 уверх адкладаем 1,5 см. Ад пункта Х' уніз—8 см. Атрымаем глыбіню гарлавіны, якая павінна быць больш шырыні гарлавіны на 1 см—пункт 8А'.

Ліф сукенкі афармляем так, як паказана на чарцяжы.

Па лініі скосу таліі ад пункта 2 адкладаем улева 8 см, а ад пункта 8 улева—5 см. Атрымаем вытачку па таліі, да якой ад бакавога шва па таліі робіцца разрэз.

Ніз сукенкі

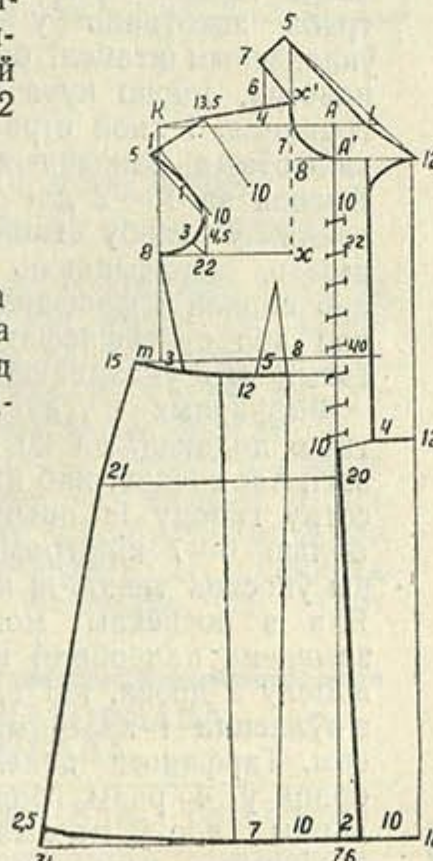
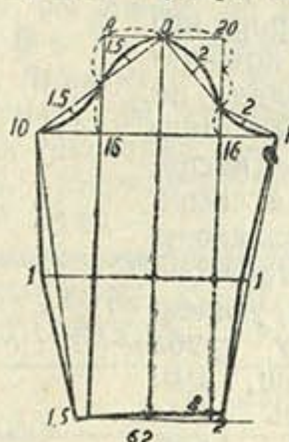
Ад лініі сярэдзіны пярэдняй часткі сукенкі па скосу (пункт 2) адкладаем 8 см—шырыня бантавай складкі. Ад пункта 8 улева адкладаем 12 см—глыбіня складкі. Ад пункта 12 адкладаем 15 см. Бярэм $\frac{1}{2}$ АГ і аднімаем 4 см ($38 : 2 = 19; 19 - 4 = 15$). Атрымаем шырыню спадніцы па таліі. Ад пунктаў 15 і 8 па лініі—падрэз.

Па лініі нізу адкладаем ад сярэдзіны 10,5 см—шырыня бантавай складкі ўнізе. Ад пункта 10,5 адкладаем улева 7 см—глыбіня складкі. Пункты 10,5—7—12—8 злучаем контурнай лініяй. Ад пункта 12; 7 па лініі бёдраў адкладаем 21 см. Бярэм $\frac{1}{2}$ АБ і аднімаем 5 см. ($52 : 2 = 26; 26 - 5 = 21$ см). Па лініі нізу ад пункта 7 адкладаем шырыню спадніцы па бёдрах і дадаем 10 см ($21 + 10 = 31$).

Афармляем бок і па баку ад нізу адкладаем 2,5 см. Афармляем спод плаўнай лініяй. Для сустрэчнай складкі і афармлення вытачкі дадаем да сярэдзіны пярэдняй часткі сукенкі 12 см.

Афармленне каўняра

Ад пункта Х' па лініі пляча ўлева адкладаем 4 см. Ад пункта 4 уверх ад-

кладаем 6 см. Ад пункта X^1 праз пункт 6 праводзім лінію, роўную даўжыні растка, г. зн. 7 см. Ад пункта 7 пад прамым вуглом праводзім лінію і на ёй адкладаем шырыню каўняра, роўную 5 см. Ад пункта A^1 управа адкладаем 9 см і злучаем яго з пунктам 5. На $\frac{1}{3}$ даўжыні гэтай лініі робім паглыбленне на 1 см.

Ад пункта A^1 ўніз адкладаем 10 см. Ад пункта 10 управа — 4 см. Пункт 4 плаўнай лініяй злучаем з пунктам 9. Ад лініі таліі адкладаем уніз 10 см. Ад пункта 10 управа — 4 см. Злучаем з пунктам 4 уверсе. Глыбіня складкі ўнізе — 9,5 см. Ад пункта 10 і да пункта 4 робім надрэз — для апрацоўкі засцежкі. Петлі ад краю — 2 см, адлегласць паміж петлямі — 5 см. Даўжыня пятлі — 2 або 2,5 см.

Рукаў

Спачатку чэрцім сетку, шырыня якой 20 см: $A - 20 = \frac{1}{3}AG + 4$ см ($48 : 3 = 16$; $16 + 4 = 20$). Даўжыня сеткі роўна даўжыні рукава — 62 см. Шырыню сеткі дзелім на 2, атрымваем 10 ($20 : 2 = 10$ см). Сярэдзіну рукава абазначым літарай О. Ад пункта А адкладаем уніз 16 см: $\frac{1}{3}AG$ ($48 : 3 = 16$).

Праводзім лінію з расшырэннем за сетку ў той і другі бок па 10 см, г. зн. на палавіну шырыні сеткі. Лінію А і 16 дзелім папалам, а лінію 20 і 16 дзелім на 3. Атрымаем дапаможныя пункты для афармлення галоўкі рукава. Даўжыню

рукава ад лініі 16 да лініі нізу дзелім папалам — лінія локця. Па лініі нізу, ад сеткі ўправа, адкладаем 2 см, а ўлева ад сеткі — 1,5 см. Атрыманыя пункты злучаем з пунктамі 10 на лініі 16 у той і другі бок. Ад гэтых ліній улева па лініі локця адкладаем па 1 см і афармляем рукаў, як паказана на чарцяжы.

Лінія А—10—62—задняя частка рукава. Па ёй у рукаве супроць локця робіцца пасадка.

Пакрой сукенкі

Закончыўшы чарцёж, выразаем выкрайку па контурных лініях: спінку, задняе палотнішча спадніцы, полачку разам з пярэднім палотнішчам і рукаў. Знімаем дадаткова ад сёмага шыйнага пазванка мерку даўжыні пераду. Сантыметр праводзім па аснове шыі, па цэнтру грудзей і да таліі ўперадзе. Напрыклад: 53 см — 7 см = 46 см. 7 — шырыня растка. 46 см — даўжыня пераду. Правяраем на выкрайцы ад верхняга вугла гарлавіны да лініі таліі (пункты X^1 і 8). Гэтая мерка дапамагае знайсці надрэз.

Раскладаем выкрайку так, каб на тканіне кожная дэталі ляжала па падоўжнай нітцы. Пры раскроі трэба дадаваць на швы па 1 см, а на падшыўкі споду сукенкі і рукава — па 3—4 см, бо выкрайка даецца без швоў. Паясок выкрываецца па падоўжнай нітцы, шырыня яго — 3—4 см у гатовым выглядзе.

Пашыў

Ставім сілкі па контурных лініях складак на вытачках як па таліі, так і ў плячах. Па сілках замётваем вытачкі і ўсе складкі. Змятаем плечавыя швы, бакавыя швы на ліфе і спадніцы. Прымётваем спадніцу да ліфа так, каб швы і вытачкі на спадніцы і ліфе супадалі.

Прымраем сукенку. Сшываем вытачкі, бакавыя і плечавыя швы. Адначасова ўшываем каўнер.

Прастрочваем каўнер на поўсантыметра ад краю. Выцягваем намётку, зразаем вуглы каўняра да строчкі і выва-рачваем каўнер. Прамётваем каўнер па краю, добра прапрацоўваем у руках. Другі край каўняра падшываем да гарлавіны рукамі. Прагладжваем каўнер, плечавыя швы, петлі. Затым змётваем і застрочваем бакавыя швы ліфа і спадніцы, разгладжваем і прымётваем па таліі. Сшываем спадніцу з ліфам у таліі. Сшываем пояс, разгладжваем яго і ўшываем яго ва ўнутр вытачак і складак так, каб шоў таліі праходзіў пасярод пояса. Падоўніваем спод і падшываем яго. Змётваем швы ў рукавах ад верху ўніз. На задняй палавіны супроць локця робім пасадку. Разгладжваем шоў рукава, падшываем ніз рукава, умётваем і ўшываем яго. Сярэдзіну рукава — пункт О — ставім на 1 см ад плечавога шва ў бок полачкі.

3. ДАВЫДАВА.

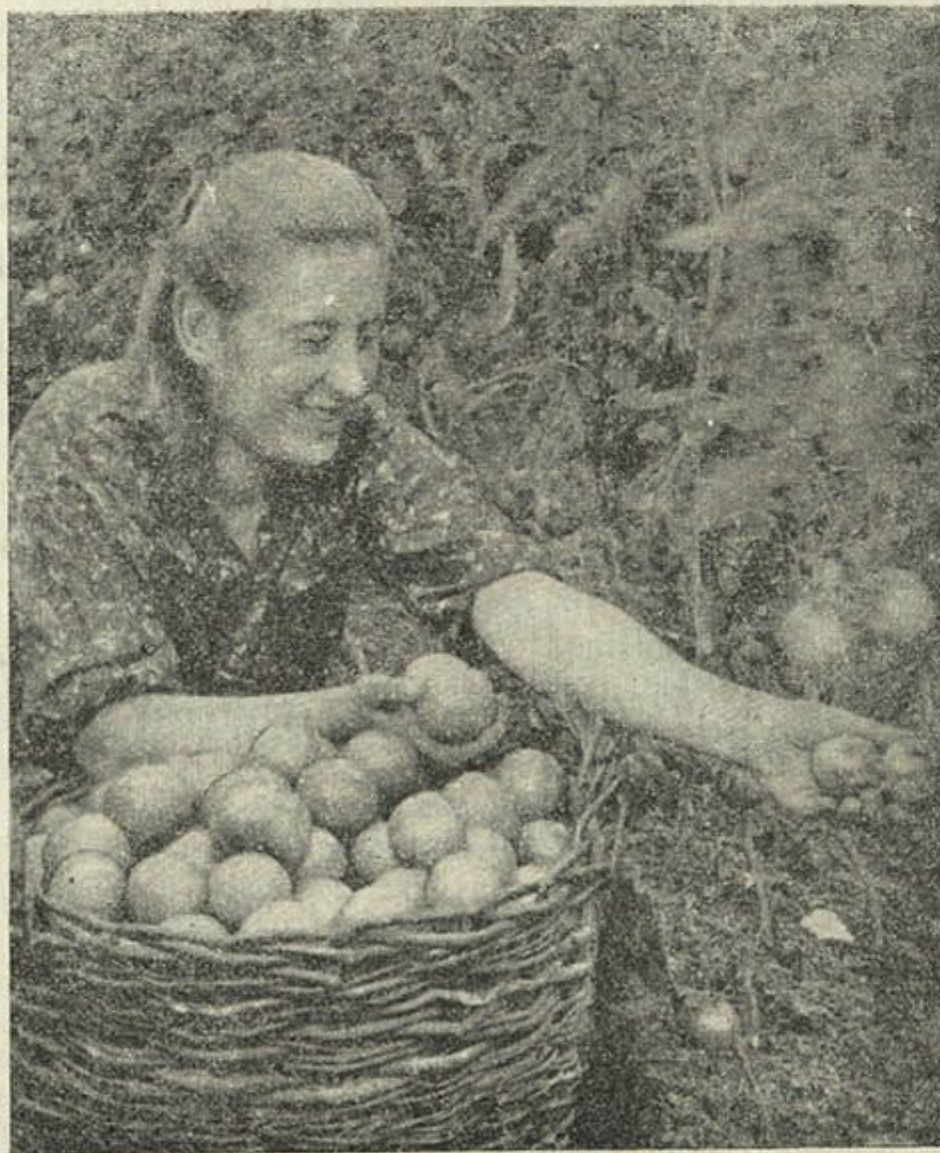
ЯК ПАДРЫХТАВАЦЬ ГАРОД ДА ВЯСНЫ

У рэдакцыю часопіса «Работніца і сялянка» паступіла пісьмо ад чытачкі Вольгі Папавай. Яна прасіла пракансультаваць яе, як падрыхтаваць гарод да вясны. Ніжэй рэдакцыя друкуе адказ на пісьмо В. Папавай.

Да вясны трэба падрыхтаваць арганічныя і мінеральныя ўгнаенні, насенне гародніны, а пры магчымасці і сваю расаду.

Гной і іншыя арганічныя ўгнаенні павышаюць урадлівасць глебы. Гной ад жывёлы трэба захоўваць у шчыльна ўкладзеным штабелі без доступу паветра, інакш куча будзе сагравання, і гной страціць свае каштоўныя пажыўныя якасці. Вясной за 1—2 дні да ўнясення ў глебу гной перакідаюць, перасыпаюць попелам або вапнай і фасфарытнай мукой або суперфасфатам. Пры гэтым яго ўкладваюць рыхла.

Фосфарных угнаенняў да гною дадаюць да 20 проц. яго вагі. Але сочаць, каб на кожную сотку гароду іх прыпадала не больш 6—7 кілограмаў. Вапны ўносяць такую-ж колькасць. Яна з поспехам можа быць заменена падвойнай колькасцю попелу з дрэва, які адначасова з'яўляецца і калійным угнаеннем. Тарфянога попелу трэба браць у 4 разы больш, чым вапны, але ў ім амаль няма калійных угнаенняў. Гной,

Зіма. Траскучы мароз, але ў магазінах, кафэ і сталовых можна бачыць свежую гародніну. Яе пастаўляе Мінскі парнікова-цяпличны камбінат. Шкляныя дахі цяпліц аддзяляюць зеляніну ад навакольнага асяроддзя. Гэта дае ёй магчымасць пры нармальнай тэмпературы развівацца і расці.

За мінулы год з плошчы 15 тысяч кв. метраў было сабрано памідораў, гуркоў, салаты, радыскі, капусты і іншай гародніны на 190 тон, што дало камбінату 1300 тысяч рублёў выручкі.

Зараз у цяпліцах паспелі памідоры. На здымку: камсамолка Уля Рудкоўская за зборам памідораў.

Фото А. Лукашова.

прыгатаваны такім спосабам, па сваіх пажыўных якасцях у 8—10 раз вышэй чыстага гною. У адпаведнасці з гэтым ён уносіцца ў меншай колькасці, г. зн. каля 50 кг на сотку.

Калі гною мала, то да яго дадаюць торф. На адну частку гною дзве часткі торфу. Гной можна браць не толькі ад коней ці кароў, але таксама і ад свіней, коз, хатняй птушкі. Пры кампаставанні торф роўнамерна пераслойваюць з гноём, а вясной пералапачваюць, дадаючы фосфарныя ўгнаенні і вапну (попел).

Вельмі добрым угнаеннем з'яўляюцца торфафекальныя кампосты. Яны рыхтуюцца так, як і торфагноевыя. На роўную пляцоўку насыпаюць торф слоем да 20 см. Па краях робяць борцікі, каб не сцякала жыжа. У такое карыта выліваюць з прыбіральняў фекалій і засыпаюць торфам, каб не было паху. Торф пераслойваюць з фекаліямі, пакуль куча не дасягне 1,5 метра. На верхні кучы робяць утуліну, каб не сцякала дажджавая вада.

Торф — лепшы матэрыял для кампосту. Але яго можна замяніць рыхлай зямлёй. Адна частка зямлі пераслойваецца з 1—2 часткамі фекальных мас. Вясной кампост некалькі раз пералапачваюць, уносяць фосфарныя ўгнаенні і попел.

Летам для кампосту рыхтуюць пустазелле ад праполкі гароду, бацвінне бульбы і гародніны, лісце з дрэў, вулічнае і дамавое смецце, але без шкла, кансервавых бляшанак.

Вапна і попел знішчаюць кіслотнасць глебы. Арганічныя рэшткі хутчэй разлагаюцца і ператвараюцца ў спажыву для раслін.

У сакавіку, з надыходам сонечных дзён, рэкамендуецца пасыпаць гарод попелам паверх снегу. Пры гэтым снег хутчэй тае, што дазваляе раней пачаць работы ў гародзе. Але не трэба гэтага рабіць у садзе. Заўчаснае цвіценне пладовых дрэў можа прывесці да таго, што кветкі і завязь будуць пашкоджаны веснавымі замарозкамі.

Мінеральныя ўгнаенні лепш набываць паасобку, бо для розных раслін патрэбны і розныя суадносіны ў сумесях азоту, фосфару і калія.

Да азотных угнаенняў адносяцца: аміячная селітра і сульфат амонія; да фосфарных — суперфасфат і фасфарытная мука (павольна дзеючае ўгнаенне); да калійных — хлорысты калій, калійная соль і каїніт (апошні трэба прапускаць праз кампосты). Захоўваюць попел і мінеральныя ўгнаенні ў сухім месцы.

Зімой трэба падрыхтаваць і насенне. Каб гуркі рана завязаліся ў плады і не давалі пуставету, трэба праз усю зіму захоўваць насенне ў сухім і цёплым памяшканні пры тэмпературы 20—30°, перамешваць час ад часу. Насенне капусты і ралыскі трэба адбіраць самае буйнае. Каб адабраць самае цяжкое насенне гуркоў і памідораў, трэба апускаць яго ў ваду. Насенне, якое ўсплывае, не рэкамендуецца для сяўбы.

З пачатку сакавіка яравізуюць клубні бульбы. Для гэтага клубні раннеспелых гатункаў, велічынёй не менш курынага яйка, кладуць у светлым, не вельмі цёплым памяшканні і час ад часу паварачваюць. За 7—12 дзён да пасадкі на клубнях утвараюцца кароткія і тоўстыя парасткі. Іх трэба пераслоіць вільготным горфам, перагноем або апілкамі, паліць угнаеннямі, каб утварылася карэнне. Праяравіваюцца клубні з карэньчыкамі хутка даюць усходы, ранні і высокі ўраджай. На 1 сотку высаджаюць 25 кг клубняў.

Правільная падрыхтоўка да вясны забяспечвае высокія і раннія ўраджай гародніны.

Б. ЮРГЕНС,
кандыдат сельскагаспадарчых навук.

Сярод вялікага асартыменту пасуды, якую выпускае барысаўскі завод «Чырвоны металіст», можна бачыць і камбінаваную каструлю, якая ў пакупнікоў карыстаецца вялікім попытам.

На здымку: упакоўшчыца Ганна Грыбова за сартаваннем камбінаваных каструль перад упакоўкай.

Фото А. Лукашова

КУЛІНАРЫЯ

ТОРТ ХАТНІ

1/2 шклянкі цукру-пяску падрумяніць на патэльні і, добра размешваючы, дадаць 1/2 шклянкі цёплай вады. 2 яйкі расцерці дабыла з 1 шклянкай цукру, дадаць 1 чайную ложку піщавой соды і 2 чайныя лыжкі сталавага воцату. Уліць дзве лыжкі разагрэтага слівачнага масла (можна і расліннае). Да гэтай масы дадаць 1 шклянку малака або вады і 2,5 шклянкі мукі. Усё гэта добра размяшаць лыжкай, пакласці на бляху, разагрэтую і змазаную тлушчам, і паставіць у печ. Можна торт выпечы і ў печыцу. Першыя 20 хвілін пякуць з закрытымі і яшчэ 20 хвілін з адкрытымі акенцамі.

Торт мае добрыя смакавыя якасці і колер мядовага перніка.

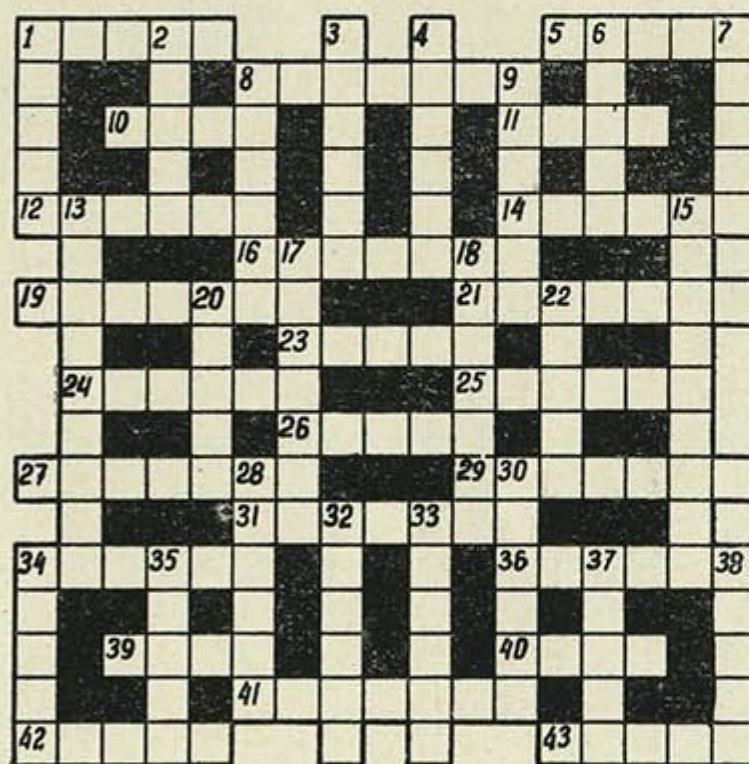
ПІРАЖКІ БУЛЬБЯНЫЯ З МЯСАМ АБО ГРЫБАМІ

Ачышчаную сырую бульбу нацерці на звычайнай цёрцы. Затым адцадзіць яе на друшляк або рэштата. Дадаць дзве лыжкі мукі (можна адно яйка). Прыгатаваць мясны фарш са свініны або ялавічыны ў сырым выглядзе, можна і з адварнога мяса або грыбоў. Да мяса і грыбоў нядрэнна дадаць крыху адваранага рысу. Дробна парэзаць некалькі галовак рэпчатой цыбулі і падсмажыць яе з тлушчам, перамяшаць з фаршам, пасаліць па смаку і падсыпаць дробку молатага перцу. Начыніць піражкі і смажыць на патэльні ў любым тлушчу да поўнай гатоўнасці.

КРАСВОРД

Па гарызанталі: 1. Возера на Далёкім Усходзе. 5. Аповесць А. Гайдара. 8. Прадстаўнік аднаго з народаў СССР. 10. Форма работы піонерскага атрада. 11. Зорка ў сузор'і Ліры. 12. Вядомы савецкі лётчык. 14. Прыбор для спынення руху. 16. Музычны твор. 19. Прадукт перапрацоўкі бульбы. 21. Частка зямельнай плошчы. 23. Шост з металічным крукам. 24. Мера сыпучых цел. 25. Верш на заданыя рыфмы. 26. Класік узбекскай літаратуры. 27. Смолка чырвонага колеру. 29. Сумачка. 31. Людаед. 34. Частка матора. 36. Перыядычнае выданне. 39. Атмасферныя ападкі. 40. Кармавая трава. 41. Процідзеянне нападу. 42. Вузкі глыбокі заліў. 43. Рэгулятар у гадзінніку.

Па вертыкалі: 1. Пустазелле. 2. Сталіца Афганістана. 3. Сілікат магнія і жалеза. 4. Адбітак з друкаванага набору. 6. Віно. 7. Вынік пытання. 8. Беларускі паэт. 9. Паэма А. Бялевіча. 13. Выпраўленне тэксту. 15. Сезонны білет у тэатр. 17. Жыхарка Албаніі. 18. Рухавік. 20. Алень. 22. Гастольнік. 28. Навакольная мясцовасць. 30. Горад у Латвійскай ССР. 32. Марская жывёла. 33. Праліў паміж Еўропай і Азіяй. 34. Тэхнічная расліна. 35. Мужчынскі голас. 37. Агульнаабавязковае правіла. 38. Краіна ў Афрыцы.

АДКАЗЫ НА КРАСВОРД, ЗМЕШЧАНЫ У № 1 ЧАСОПІСА

Па гарызанталі: 1. Старт. 3. Каток. 5. Санкі. 9. Тэнар. 11. Ваза. 12. Цырк. 13. Кубак. 14. Трумо. 15. Ліманад. 17. Тост. 18. Акын. 24. Алімпіяда. 25. Гапак. 26. Турнэ. 28. Анонс. 29. Дэсерт. 30. Польша.

Па вертыкалі: 1. Спорт. 2. Тэатр. 4. Адрасат. 6. Канцэрт. 7. Снегапад. 8. Манумент. 10. Трамплін. 15. Лато. 16. Джаз. 19. Маскарад. 20. Рапарт. 21. Лявоніха. 22. Маркізет. 23. Карамель. 26. Торт. 27. Этап.

На першай старонцы вокладкі:
У Беларускай ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга сельскагаспадарчай акадэміі, студэнтка 4-га курса факультэта агародніцтва комсамолка Святлана Лаўрык; высокую паспяховасць яна спалучае з вялікай грамадскай работай.
Каларовае фото А. Дзітлава

На апошняй старонцы вокладкі:
«Танец суворайцаў» у выкананні вучняў Мінскага харэаграфічнага вучылішча.
Фото В. Гундоруна.

Адказны рэдактар А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: К. А. АБУШЭНКА, М. Н. БАРСТОК, Г. Л. ДАЗОРЦАВА, А. Н. ЗАХАРАВА, М. Ф. НІКІФАРАВА, Ф. А. НОВІКАВА, А. І. ФЕДАСЮК, В. І. ФІЛІПАВА.

АТ № 04727

Журнал «Работница и крестьянка» на беларуском языке.

Издание ЦК КП Белоруссии.

Адрас рэдакцыі: Мінск. Праспект імя Сталіна. Дом друку. Пакой 23. Тэлефон 2-33-03.

Падпісана да друку 5/II-54 г.

Друкарня імя Сталіна. Мінск. Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4. Тыраж 50,000 экз.

